

eredménytelen, hanem kifejezetten káros is! Sokkal többet ér a másik elé „élt” ige, hogy „ige nélkül is megtartassanak”.

Sokat ér a másikért elmondott ima, de még többet a házastársak őszinte együtt imádkozása. Volt rá példa, hogy valaki névtelen levélben megvádolt bizonyos dologban. ~~Bar~~ nem szoktuk felbontani és elolvasni a névtelen levelet, ekkor mégis elolvastuk. Az alaptalan vádra teljesen higgadtak, nyugodtak maradhattunk, mert a feleségem a gondolataimat is ismerte s tudta, hogy nincs oka aggódnia. Mily nagy áldást jelentett, hogy ismertük egymást, hogy szoktunk együtt imádkozni nagyon őszintén! És ha véleménykülönbség akadt, mert akadhat, a komoly imaközösségben elvezethet az Úr arra a meglátásra, hogyha egymásnak teremtett, kettőnk életében nem akarhatja kétféleképp intézni ügyünket. Márpedig az évek és az események nagyon meggyőztek egymáshoz illoségünkről. Így az Úr meggyőzött akarata felől is. Az ima után már egyikünk sem ragaszkodott saját elképzeléséhez. Már szinte teljesen mindegy volt, melyik mellett döntünk. Akkor már én az övét, ő az én javaslatomat látta jobbnak.

Férj és feleség kölcsönhatással van egymásra. Talán minden házastárs, feleség ideálissá válhat nagy önneveléssel és ideális férje részéről egy kis segítséggel. Tehát ha valaki úgy érzi, hogy még nem érte el, ne adja fel a reményt. A született jó természetűek pedig segítsenek a gyengébbeknek, különösen a fiataloknak, hogy az Úr akarata szerint jussanak házasságra és váljanak eszményi társává.

Papp József

AKIK EGYEDÜL MARADTAK

Napjainkban sok szó esik a lelki ajándékokról: a pásztorságról, a tanításról, a gyógyításról és a nyelveken szólásról. Ki emlégeti azonban az egyedül maradásra való képesség ajándékát? Pedig létezik ez is, bár csak kevesen kapják meg. Ez a különös ajándék arra képesíti az embert, hogy a házasságra berendezett világban házastárs nélkül is, emésztő epedédestől mentesen álljon Isten rendelkezésére valamilyen különleges szolgálatban. Talán éppen olyan feladatot ellátva, amely ebben a magános életformában tölthető be leginkább. Az ily okból egyedül maradókat fiatalabb éveik vége felé környezetük szinte kényszeritené, hogy az általános szokást követve mindenáron lépjenek házasságra. Ez szükségtelen, sőt káros tanács, mert ha valaki anélkül köt házasságot, hogy ránehezedett volna az ősiige – „Nem jó az embernek egyedül” –, magának is, de házastársának is sok felesleges gyötrelmet szerez.

Viszonylag kevesen vannak azok, akik azért nem alapítanak családot, mert eleve ajándékuk van az ilyen életforma vállalására. Viszont sokan vannak gyülekezeteinkben – elsősorban nők, de néhányan férfiak is –, akik *nem önszántukból maradtak egyedül*. Akiknél előbb jött az egyedüllét, s csak azután érkezett meg – ha egyáltalán megérkezett – e sajátos, sok nehézséggel teljes állapot elvállalása. Mindez fokozottabb mértékben érvényes azokra, akikről a halál elragadta a már megtálat jegyest vagy házastársat, s azt nem tudják feledni vagy pótolni mással soha többé.

Tapasztalatunk szerint, a társat hasztalanul váró, pártában maradt leányok és öreg legények, a megözvegyült nők és férfiak kietlen magányára, fájó egyedüllétére ugyanonnan jön az *orvosság*, mint ahonnan az eleve egyedül maradás képessége is ered: a rólunk soha meg nem feledkező Istentől.

Ez isteni orvosságra mindenképpen szükség van, mert a magányban élők fokozottabban veszélyeztetettek a különféle kísértések idején. Könnyebben válnak megkötözöttékké, békétlenékké vagy még rosszabb esetben olyan gátlástalanokká, akik megki-

sértetve maguk is kísértővé lesznek, és hűtlenségre csábítanak meghitt családi kötelékben élő embereket.

A megoldáshoz vezető úton az első fontos lépés az *Istenre hagyatkozás*, mégpedig teljes bizalommal. Csak így valósulhat meg az Irás nagy ígérete: „Aki az Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál” (Róm 8:28). Még az is, hogy valaki házastárs nélkül marad. S ha ez így van, akkor az is bizonyos, hogy az *égi Atya teljessé tudja tenni a magányosság miatt különben csonka emberéleteket* is. Ehhez azonban nélkülözhetetlen, hogy a magára maradt ember naponként imádságban ajánlja föl önmagát újra meg újra az Úrnak. Ez az *életfelajánlás* megóvjaa a házastárs nélkül élő embert attól, hogy önmagát gyötörje, másokat pedig gúnyolódásra ingereljen a sorsa felett való burkolt vagy nyílt sopánkodással.

Jó ellenszer az Úrra hagyatkozás az olykor föllázadó vágyak titkolt vagy nyílt kiélésére bujtogató sátáni *kísértésekkel szemben*. Még akkor is, ha ezek néha a váratlan viharok hevességével törnek az egyedül élő emberre. Az Istenben elrejtett magányos férfit vagy nőt az Örökkévaló hatalma e dologban is *őrzi* az üdvösségre.

A házastárs nélküli élet teljessé válásához vezető második lépés a *gyülekezet szolgáló közösségbe való beépülés*. Sokan társtalanságukat mintegy szegénybélyegnek érezve, visszahúzódnak magányosságuk csigaházába, s így éppen attól fosztják meg magukat, ami sajátos élethelyzetük legfőbb orvossága lehetne. Nem is szólva arról, hogy hány fontos gyülekezeti szolgálat marad félig vagy egészen elvégezetlen, mert a lelkipásztornak nincs embere. Bibliakörök vezetése, alkalmi vagy rendszeres beteggondozás, istentiszteletek előkészítése, gyülekezeti híradó szerkesztése és ezernyi más lehetőség kínálja magát. S ezek vállalása nemcsak azért üdvös, mert elüzi a meddő töprengést és tartalmasan tölti ki az időt, hanem legfőképpen azért, mert alkotó és sokoldalú kapcsolatot teremt a társtalan hívő és a gyülekezethez tartozó többi ember között.

Ahhoz, hogy a szolgálati közösségbe tagolódás létrejöjjön – különösen kezdetben –, sok segítséget nyújthat az egyedül maradtaknak a gyülekezet. Gyöngédséggel és szeretettel vegyük körül a társtalanokat. Bízassuk, bátorítsuk őket a közösségi életben való részvételre és a szolgálatra. Gyógyírként hat, ha jó forgolódásukat látva nem fukarkodunk a megbecsülés szerény kinyilvánításával. A gyülekezeti közösség ezerarcú szolgálatával nemcsak hivatott, hanem képes is arra, hogy a családi kör fájdalmas hiányáért mind teljesebben kárpótolja a kötelékébe tartozó családtagokat.

Az Istenre hagyatkozó házastárs nélkül maradt emberek az Úr akarata iránt engedelmess gyülekezet segítségével által oly teljes életre juthatnak, amelyben tündöklően *igaznak bizonyul az isteni vigasztalás*:

„... több fia lesz az elhagyottnak,
mint a férjes asszonynak! – azt mondja az ÚR ...
Ne félj, mert nem vallasz szegényt,
ne pironkodj, mert nem ér gyalázat!
Ifjúkorod szegényét is elfelejtéd,
özvegységed gyalázatára nem emlékezel többé.
Mert aki alkotott, az a férjed,
akinek Seregek ÚRa a neve,
és aki megváltott: az Izráel Szentje”

(És 54:1, 4, 5)

Győri Kornél

Presbiter és diakónusavatás Békésen 1979. szeptember 23-án. Papp József lelkipásztor köszönti az új szolgálattévőket

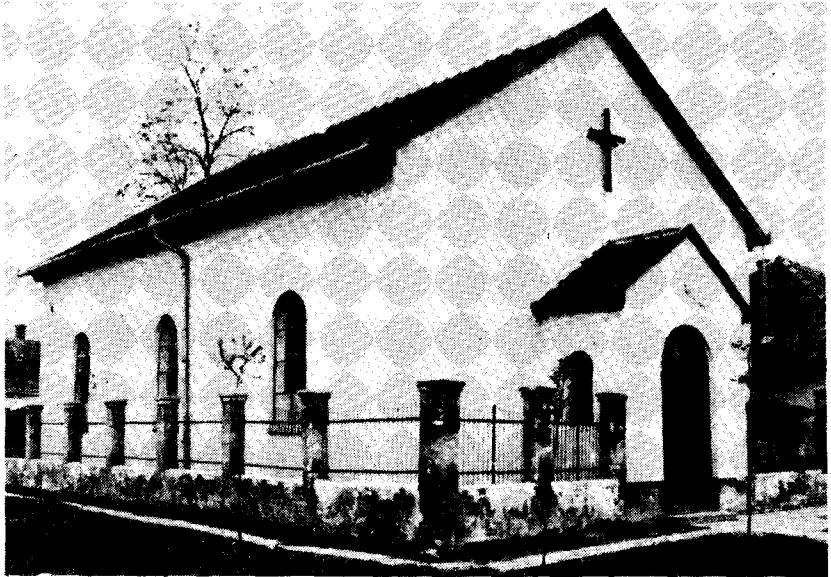
Kádár András okányi lelkipásztor egy vak testvérnőnél

Menyegző Rákosszabán

A felújított okányi imaház

ÉVFORDULÓK

AZ ÁGOSTAI HITVALLÁS ÉVFORDULÓJÁRA

Négyszázötven évvel ezelőtt, 1530 januárjában *V. Károly* német-római császár (1519–1556) Augsburgban (Ágosta) birodalmi gyűlést hívott össze, melynek az volt a célja, hogy a birodalmat nyomasztó hitbéli ellentéteket kiküszöbölje. A rendek meghívása április 8-ra szólt. *János szász választófejedelem* 1530. március 14-én tudatta ezt a wittenbergi teológusokkal és elrendelte, hogy készítsenek egy alapíratot az evangéliumi hit legfontosabb kérdéseiről. Az elkészült iratot – *Luther, Melanchton, Jonas, Bugenhagen* munkáját – Torgauban bemutatták a fejedelemnek. Ezt az alapíratot ezért nevezték el *Torgau-i Cikkeknek*. Az elkészült irattal Melanchton nem volt megelegedve. Ezért útban Augsburg felé elhatározta, hogy átdolgozza ezt az iratot. Amikor megérkezett a birodalmi gyűlés színhelyére, munkához látott és nyolc nap alatt – május 2–10. között – elkészült a munkával. A választófejedelem kérésére *Luther* is átnézte és a következőket írta *Melanchton* munkájáról, a későbbi Ágostai Hitvallásról: „Nekem ez a munkálat a maga egészében tetszik: nem tudok rajta javítani, se változtatni. Nem is illenek ez, mert én nem tudok oly szelíden és simán eljárni, mint Melanchton. A mi Urunk Jézus segítsen, hogy e munkálat oly sok és üdvös gyümölcsöt teremjen, mint amennyit tőle remélünk, s amennyit folyton kérünk.”

Az Ágostai Hitvallást május 23-án írták alá a protestáns fejedelmek és azt is sikerült elérniük, hogy hangosan is felolvastasson a hitvallás a püspöki kápolnában 1530. június 25-én szombaton. *Beyer*, a szász választófejedelem titkára erős hangon olvasta, hogy a nyitott ablakot keresztül az összegyűlekezett tömeg is meghallja a reformáció híveinek confessióját.

A hitvallás eredeti szövege elveszett. A császár megtiltotta ugyan a hitvallás terjesztését, de nagyon hamar akadt kiadó, aki kinyomtatta. *A hitvallás hivatalos szövegét Melanchton – különböző kisebb-nagyobb csiszolás után – 1531-ben sajtó alá rendezte.* Ezt tekintjük ma is az első hivatalos kiadásnak.

A magyarországi protestánsok már 1545-ben a medgyesi, majd az erdődi zsinaton ezt fogadták el hitvallásuk alapjául. Legrégibb ismert magyar fordítása *Pálházi Göncz Miklós* (†1619. február 17.) evangélikus püspök munkája, mely kéziratban maradt.

–i–6

SZÁZ ÉVE SZOLGÁL

Evangéliumi tekintetben Európa kapujának mondhatjuk Hamburgot, a történelmi jelentőségű kikötővárost, ahonnan a későbbi egyéb szabadegyházi közösségek sorát megnyitva, a múlt század első felében a baptista misszió is elindult. Hamburgban, 1834-ben vette fel *J. G. Oncken* (1800–1884) és néhány társa a hitvalló keresztséget, és kilenc év múlva már 380 tagja volt ott a baptista gyülekezetnek. Egy évtizeddel később pedig már több európai fővárosban és a reformkori Pest-Budán is hamburgi illetőségű vagy ott megtért, más nemzetiségű hívő emberek szólnak Isten igéjéről. Az osztrák

magyar hatóságok a korabeli vizsgálati anyagok tanúsága szerint „veszélyes” hamburgi egyéneket említenek, akiket később a szabadságharc elfogott hőseivel együtt vonnak felelősségre hadbírósaikaikon.

A hamburgi baptista gyülekezet 1849 óta időről időre bibliai tanfolyamokat tartott missziómunkások kiképzésére. E tanfolyamok jó tapasztalatai alapján határozták el állandó prédikátoriskola megalapítását. A határozathozó testvériség áldozatából száz éve, 1880 *húsvétján* hat tanulóval és egy tanárral, négyéves tanulmányi idővel, kétevenkénti felvétellel *kezdődött meg a teológiai képzés*. Az első tanító *Geisler Móric* volt. (Tőle származik az a 24 oldalas kis füzet, amely magyar fordításban elsőnek mutatta be a baptistákat hazánkban.) Geisler Móric korai halála után, 1883-ban a berlini gyülekezet alapítójának fia, *Lehmann József* vette át a tanítást.

A szemináriumok oktatás céljára 1888-ban új épületet rendeztek be. Az oktatásba angol és német teológiai főiskolákon kiképzett tanárokat vontak be. A tanterv kezdetben rendszeres teológiai súlypontú; a német baptisták későbbi kiadványai azonban (pl.: Spurgeon beszédei; J. Lehmann: *Geschichte der christlichen Predigt*; A keresztyén prédikáció története stb.) már a gyakorlati teológia felé fordulást mutatják. A szeminárium szellemi hatása egész Európában érvényesült. Sok nép megismerte a hamburgi traktátusokat, a lelkesítő *Missionsblattot* (Missziói lapot). A növekvő érdeklődés miatt 1906-tól már évenként vettek föl diákokat Németországból és Európa más országaiból. Az első világháború idejéig kiképzett több száz diák között magyarországiakat is találunk: *Udvarnoki Andrást* (1871–1952), *Balogh Lajost* (1863–1919) és *Gerwich Györgyöt* (1871–1952). Csak a háború idejére szakadt meg a szent szolgálatra előkészítő munka.

1919-ben kezdődött meg újra a tanítás. Emelték az oktatás színvonalát, bevezették az ötödik gyakorlóévet és az ezt követő záróvizsgát. 1928-ban megkezdték a „teológiai hetek”-et (vagy csöndes napokat). Egy ilyen alkalommal határozták el 1937-ben a németországi hitvalló keresztséget gyakorló felekezetek egyesülését. Az egyesüléssel az akkor már államilag elismert baptisták jogvédelme kiterjedt azokra a kisebb felekezetekre is, amelyeket a fasizmus betiltott.

A két világháború között Hamburgban tanuló magyar diákok közül *Fodor Lajost* és *Bretz Vilmost* említem. Érettük személyes hálával tartozom Istennek. Az egyik szolgálati elődeim közé tartozik, a másik pedig pásztori elhivatásom megsejtetésére vezetett. Ottani tanulmányai idején *Szegedi Ferenc* pedig másolatokat készített a szeminárium gazdag irattárából; így több magyar vonatkozású adatot mentett meg történetíróink számára a hamarosan bekövetkező enyészettől.

1943. július végén iszonyatos bombazápor zúdult a városra, amelynek romjai 100 000 embert temettek maguk alá. A kikötő, a gyárak, a lakások szinte mind elpusztultak. A légitámadást követő tűzvész a szeminárium épületét is megsemmisítette. A nyolc baptista imaházból is csak kettő maradt valamennyire épen. A háborús katasztrófa utáni újjáépítés testvéreinktől sok fáradsággal járó munkát követelt. 1947-ben 45 prédikátorjelölttel és 10 leendő bibliaköri tanítóval kezdték meg a tanítást a szemináriumban. Ezzel párhuzamosan még évekig eltartott az építkezés.

Napjainkban hármas tagozódású a képzés; missziói, lelkesítő és ifjúsági szemináriumok léteznek. Az intézet több épületből áll. Fenntartására évi félmillió márkát fordítanak. A német baptisták hagyományos irányát követő szigorúan biblikus és akadémiai színvonalú az oktatásuk.

Az egy évszázad hagyományaira épülő munkát összehangolták az 1949-ben Svájcban megnyitott, rüschlikoni teológiai intézettel. Ennek alapján miután a két intézet egyikében már négy évet tanultak a hallgatók, a másikban egyévi teológiai és idegen nyelvi utóképzésben részesülhetnek. A hamburgi egyetem teológiai karán több egykori

baptista szemináriumi diák érte el a legmagasabb tudományos fokozatot; nagyon sokan váltak Isten országának kiválóan fölkészített, hasznos eszközeivé.

Az évszázados intézményt nemcsak e megemlékező sorokkal köszöntjük, hanem hitünk szerint az ige szavait is vonatkoztatjuk munkáira: „Az okosak fényleni fognak, mint a fénylő égbolt, és akik sokakat igazságra vezettek, mint a csillagok, mindörökké” (Dán 12:3).

Szebeni Olivér

A hamburgi baptista lelkészszeminárium főépülete az udvar felől, 1970-ben

EGY HÉTSZÁZ ESZTENDŐS PÁPAI LEVÉL

1280-ban pecsétetes levél érkezett Budára a pápától, „lelkigondozói” levél. A magyar trónon – ingatag trón volt ez ekkor – IV. László ült, aki mindössze 10 éves volt, amikor 1272 őszén Petári Joachim horvát bán és az anyakirálynő, Erzsébet trónra ültették. A gyermek király uralkodása alatt a feudális anarchia hatalmas, eddig soha nem tapasztalt méreteket öltött. A tartományi uraknak szinte a királlyal egyenlő hatalmuk volt, szövetségeket kötöttek, hadat üzentek, háborút viseltek egymás ellen, s ha érdekük úgy kívánta, a királlyal szemben is.

IV. László az országba betelepülő pogány kunokra próbálta építeni ingatag hatalmát. A pápai követek egyre-másra szorgalmazták a kunok megtérését, de sikertelenül. A király elpuhult, erkölcstelen életet élt. Egy előkelő kun nő volt az ágyasa. A papok romlásának zsinattal próbálták gátat vetni. Ezen elhatározták, hogy a papok kocsmát

nem tarthatnak házukban, színelőadásokat és némajátékokat sem látogathatnak. A kártya- és kockajátékoktól is tartózkodniuk kellett. Kardot és bárdot legföljebb csak önvédelemből hordhattak. Az intő szónak és fáradozásnak nem sok eredménye volt. A király és az egyház közötti viszálkodást az tetőzte be, hogy a pápai követet IV. László elfogatta és a kunok őrizetére bízta, amire válaszul a magyar urak királyukat is fogságba vetették, és erről jelentést küldtek III. Miklós pápának. A pápa ekkor kereste föl IV. Lászlót. A hétszáz esztendő levél néhány sora jól tükrözi a középkori pápai hatalom gyakorlásának módját. „Őszintén föltárjuk előtted lelkünket, melyből megláthatod, hogy egyedül a te javadat kívánjuk, amely kötelességünké teszi, hogy kéréssel, intéssel, sőt szükség esetén a szigor vessejének fenyítékével jó útra térítsünk. A keserűség a mi szavainkban nyilatkozik, ha azokat szívesen fogadod, a szeretet édességévé válik. Mint az Úr nyájának pásztora, nem akarván veled és országgal szemben kötelességmulasztást követni el, siettünk, hogy téged az örvény széléről visszarántsunk, a sötétség ködében bolyongót kézen fogva kiszabadítsunk . . .

Fontold meg, hogy mit mond a világ, ha megtudja, hogy a királyi ház, mely eddig keresztény bajnokokat szült, hitbuzgó, kiváló férfiakat sarjadozott, mennyire meg van gyaláza. Vigyázz, mert Krisztus ügyét nem lehet föllebezésekkel döntésre vinni. A szíveket és veséket vizsgáló Isten hozza meg az ítéletet . . . Csak nem akard bosszúját magad ellen kihívni, magadat, ezt a jeles országot, a hívők nagy számát veszedelembé dönteni? Mély keserűséggel tölt el minket az a tény, hogy azok, akik a hittől elszakadtak, ravasz pogányok módjára, színleg engedelmeskednek neked, valóságban uralkodnak fölötted.

Az isteni irgalom vegye le lelki szemeidről a hályogot, világítsa föl elmédet, hogy meglássad: ki vagy? Hol állsz? Mit cselekszel? Mit várhatsz tetteid után? Mi pedig a megostorozottnak és keresztrefeszítettnek helyettesei, kötelesek vagyunk egyházi és világi eszközökkel gondoskodni a katolikus vallás fönntartásáról. Noha bízunk benne, hogy a Mindenható visszavezet a kegyelem útjára: reméljük, hogy ha meg nem változnál, az ország főpappai, urai és népei nem fognak veled tartani, hanem a Megváltó dicsőségének védelmére, fegyvert fognak ellened. Ebredj tehát és alázd meg magadat az élet és halál Ura előtt . . . Ne taszítsd el a kezét, mely szeretettel nyújtatik ki feléd, de kész megfenyíteni engedetlenségedet . . . Haladj őseid nyomdokain, engedelmeskedjél követünknek, hozd helyre mulasztásodat; hogy mind követünk, mind a főpapok és főurak dicséretes dolgokat írhasanak felőled és azután mi ne legyünk kénytelenek a bajok más orvoslásáról gondoskodni, a kiengesztelt isteni jószág pedig téged és országotad áldással árasztassa el.”

A levél hathatós volt. IV. László rábírta a kunokat, hogy a pápai követet bocsássák szabadon, mire ő is visszakapta szabadságát. 1280 márciusában mindketten Budán voltak és ott ünnepélyesen kibékültek. (A levél megtalálható: Fraknoi Vilmos: Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római Szentszékkal Budapest, 1901. I. köt. 88–89. oldal.)

Dr. Szigeti Jenő

A HIT HANGJAI ÉNEKESKÖNYV HÁRMAS JUBILEUMA

A közösséggé válás folyamata logikusan igényelte a baptista közösségben is az egységes gyülekezeti énekeskönyv előállítását és használatát. A gyülekezetek ilyen irányú igénye legelőször az 1890. november 18–19-én Nagyváradon tartott „Keresztelt keresztyének értekezleté”-n vetődött fel. A jegyzőkönyv szerint a küldöttek egyönte-

tűn megállapították a kiadás szükségességét. Meyer Henrik országos előjáró többek között megemlítette: „a nazarénusok azzal gyaláznak bennünket, hogy a baptistáknak még énekeskönyvük sincs” . . . Szerinte a legkézenfekvőbbnek az látszik, ha „a német baptisták énekeskönyvét, a *Glaubensstimmét* lefordítanak némely elhagyással, illetve pótlással. De ami a legfőbb az, hogy a költészet szabályai szerint történjék a fordítás.” Azt sem halgatta el, hogy ez a vállalkozás anyagi szempontból felette nagy áldozatot követel a gyülekezetektől. A nagyváradai határozat megvalósulására azonban még tizenöt esztendőig kellett várni, hiszen a felekezet sajnálatos megosztottsága lehetetlen-ne tette az egységes gyülekezeti énekeskönyv kiadását.

Az elismertek szekciója erről a témáról az 1896-os karcagi konferencián tárgyalta, megállapítván *A hit hangjai* énekeskönyv kiadásának elodázhatatlanságát (Vö. Bh. 1896. 23. 10. l.). Annak ellenére állapították ezt meg, hogy 1893-ban, ill. 1896-ban már megjelent a szöveges *Kis Zsoltár* és a *Sion Énekei* (1896) első hangjegyes kiadása. Végül is az 1904-ben Hajdúböszörményben tartott országos konferencia határozott végérvényesen az énekeskönyv egy éven belül megjelentetéséről. (Vö.: *A hit hangjai* I. kiadás előszavával.) Végeredményben ez a történelmi vállalkozás a már említett 1890. évi nagyváradai értekezlet elvi álláspontját valósította meg annyiban, hogy a *Glaubensstimme* 702 énekét szoros fordításban átvette, viszont hozzácsatolt még 66 evangélizáló éneket. Ezzel összesen 768 énekkel került ki az I. kiadás a sajtó alól az 1905. esztendőben. Ebben az évben tehát *A hit hangjai* énekeskönyv 75. évfordulójára emlékezhetünk a Mindenható iránt érzett hálával. Tárgyilagosan megállapítható, hogy ezzel a hazai baptizmus énekmissziója a felnőtté válás korszakába lépett. A megjelenést élénk érdeklődés kísérte a nagyobb egyházak részéről. (Apologetikus vitairatokban többször olvashatunk énekidézeteket. Különben a szerkesztő bizottság munkáját olyan nevek fényesítik, mint Balogh Lajos, Bodoky Lajos, Csopják Attila, Mészáros Károly, Orosz István, Szabó András és Udvarnoki András.)

*

A második jubileum az immár negyven éve, 1940-ben megjelent V., ún. „válogatott” kiadás megjelentetéséhez fűződik. Az akkori elgondolás alapján az addigi 768 éneket alaposan megrostálták, ami elsősorban a korálokat érintette. A hiányzó énekek pótlására jobbra nem gyülekezeti énekeket, hanem az énekkarok által közismertté vált, ún. „karénekek”-et vettek át a szerkesztők. A mintegy 650 éneket először szöveges kiadásban jelentették meg, míg 1943-ban hagyta el a sajtót a hangjegyes VII. kiadás. A szerkesztő bizottság tagjai Cserhalmi Imre, dr. Somogyi Imre, Tóth Gábor és Steiner István testvérek voltak. A minden szempontból történelmi változást jelentő 1945-ben *A hit hangjai* énekeskönyv a nyolcadik kiadást érte meg, és 55 000 példányban került az éneklő testvériség kezébe!

*

A harmadik jubileum – ami az elmúlt évek számát jelenti – még ugyan nem jelentős, de történetileg figyelmet érdemlő. Húsz évvel ezelőtt készült el *A hit hangjai* 1960. évi IX., revideált kiadása. A II. világháború után a közösségi munkába álló újabb nemzedék számos tanulság levonása után kezdte felismerni és tudatosítani az ige szerinti gyülekezeti éneklés teológiai és himnológiai követelményeit. Miután a teljesen kifogyott, és alapos reformra szoruló énekeskönyv kiadása egyre égetőbbé vált, az 1951-ben Újpesten tartott országos közgyűlés kimondta a IX. kiadás munkálatainak megkezdését. Ennek a határozatnak a megvalósítása szinte teljesen kilátástalannak látszott a jelzett időben . . . Ezért a kiküldött énekeskönyv-bizottság csak 1956-ban látott hozzá

a munkálatok elkezdéséhez. Végül is 1959 késő őszén készült el a nyomtatásra váró zenei és szövegi anyag. Az első példányt 1961. január 18-án vettük hálaadással kézbe, és júniustól kezdve kezdődhetett meg országos terjesztése.

Lényeges szempont, hogy a IX. kiadás jobbra csak nevében és külső formájában őrizte meg a tradicionális kapcsolatot a régi forrást jelentő német *Glaubensstimmével*. Különös hangsúlyt kapott az apostoli ajánlás, hogy ti, a gyülekezet éneklésének hármias alapfeltételét jelenti a zoltárok (psalmusok), dicséretek (hymnusok) és lelki énekek (óde pneumatiké) mértéktartó egyensúlya (Kol 3:16). Mert nem teljes értékű az az éneklés, ahol a gyülekezet csupán az egyiket gyakorolja a másik kettő rovására!

Már ezekből is látható, hogy a helyes gyülekezeti éneklésnek sok összetevője van. A lelkimunkások Isten előtti felelősségük tudatában időben készüljenek az énekek helyes megválasztásával. Az is igen hasznos lehet, ha a gyülekezet az istentisztelet előtt énektanulásra is szakít időt. Ez már azért is hasznos lenne, mivel nemcsak számos új ének ismeretlen még ma is, de a régieket sem éneklük pontosan gyülekezeteink sok helyen. A megszokásból való éneklés nem egyéb, mint értelmet nélkülöző lélektelen istentisztelet. Azonban nem hallgathatjuk el afeletti örömmünket, hogy a gyülekezetek legtöbb helyen céltudatosan készülnek az énekek alkalomszerű használatára, és az énekelni szerető testvériség a teljes énekananyagot ismeri. Nemcsak az imaórák hangulata, de az éneklés intenzitása is sokat elárul egy-egy gyülekezet lelkiállapotáról!

Végül még megemlítjük, hogy a IX. kiadás 10 000 példánya nem egészen egy esztendő alatt elfogyott. Így került sor 1963-ban a X., (6000 pld.), ill. 1973-ban, a XI. kiadás (5000 pld.) előállítására. Eszerint az elmúlt háromnegyed század alatt 76 000 példányban jelent meg közkezdvelt gyülekezeti énekeskönyvünk. Ebben a számban nem foglaltatik benne az erdélyi magyar gyülekezetek részére 1920 óta kiadott nagyváradi, szilágynagyfalui és legutóbb Kolozsvárt előállított, hozzávetőlegesen mintegy 20 000 *A hit hangjai* énekeskönyv! Ez együttesen megközelíti a százezer példányt. Szívünk háláját a zoltáros szavai fejezik ki legméltóbban: „Az Úrtól lett ez, csodálatos ez a mi szemünk előtt” (118. zolt. 23. v.).

Bányai Jenő

A korinthusi Krisztus-párt

Ez a legvitatottabb korinthusi párt (1 Kor 1:12). Vannak, akik létezését is tagadják. Ezek ezt a kitétel: „Én a Krisztusé” – a következőképpen értelmezik: 1. Pál így állítja szembe hitét a pártoskodókkal. 2. Későbbi betoldás, a másoló hitének megvallása. 3. A párton kívüli korinthusiakat jelöli. 4. Nem külön párt, hanem a pártoknak egymás ellen hangoztatott jelszava.

Akik a Krisztus-párt létezését vallják, azok is többféleképpen értik ezt: 1. A valódi keresztyének pártja, akik kivetik a többi három pártot. Ezt a felfogást vallja az egyházatyák nagy része. 2. Baur H. F. két pártra egyszerűíti a helyzetet, Pál–Apollós és Krisztus–Péter pártjára és a Pál–Péter ellentét megvalósulásának látja (vö. Gal levél). 3. Mások valamiféle hamis Krisztust próbálnak feltételezni (pl. helyi gnosztikus anti-krisztus, csak testi Krisztus stb.). A levél erre a kérdésre nem ad felvilágosítást. Bár melyik feltételezést fogadjuk el, egyet megtanulhatunk ebből az Igéből: Krisztus nevét meggyalázza az, aki az ő nevében akarja részekre bontani a Krisztus testét.

Szigeti Jenő

Új orgonát avattak Budán 1979. május 19-én. Az elektromos orgonát Beharka Pál tanár mutatja be

Egyházzenei tanfolyam Pécsen 1979. április 9–12. között

75 ÉVES A BAPTISTA VILÁGSZÖVETSÉG

A Baptista Világszövetség (Baptist World Alliance) 1905-ben, Londonban alakult. A következők voltak a történelmi előzményei magán a baptizmuson belül. Az 1609-ben, Hollandiából elinduló baptizmus szigorúan örködött a helyi gyülekezetek autonómiáján. Nemzeti szövetségeket sem hoztak létre eleinte, mert attól félték, hogy a nagyra becsült lelkiismereti szabadságon csorba esik. Természetes, hogy az egymással szervezeti összefüggést nem kereső gyülekezetek egymástól eltérő hitelveket vallottak. A következő alapelvek kötötték össze őket csupán: a hitvallók teljes víz alá merítése, a bibliai alapelvek alkalmazása a gyülekezet szervezésében, a lelkiismereti szabadság gyakorlása és az evangélizáció.

Az összefüggő területi szervezkedés híján már korán megszületett az óhaj egy egyeztető megbeszélésre. Az angol *Thomas Grantham* már több mint háromszáz éve, 1678-ban megfogalmazta, hogy „létre kellene hozni a Krisztus jelét a bementésben gyakorló, az egész világon élő keresztyének ünnepi gyülekezetét, hogy legalább valamennyire megvizsgálják az egymás közti különféle ügyeket”. Ez a találkozás akkor nem jöhetett létre a súlyos puritánüldözés miatt.

1790-ben *John Rippon* – angol prédikátor és énekköltő – fogalmazta meg a világ baptistáinak találkozási kívánságát: szervezzen „minden ország küldöttségét a találkozóra, alkalmasint Londonba, hogy konzultáljanak egymással”. Több támogatója volt ennek az eszmének, viszont éppen ez a kor volt a baptizmus életében a külmisszió megalapításának kora. *William Carey* Indiába megy, *Adoniram Judson* és *Luther Rice* Burmában kezd missziómunkát, s a dél-amerikai földrész missziója is ebben az időben kapott nagyobb támogatást főleg az Egyesült Államok baptistáitól. Mivel a világ baptistáinak 70 százaléka Angliában és az Egyesült Államokban élt s ezek energiáját lekötötte a külmisszió, újra elmaradt a tervezett világtalálkozó.

Csak a XX. század elején – 1905-ben – alakulhatott meg a Baptista Világszövetség. *Huszonhárom nemzet képviselői mentek el Londonba, ahol a június 11-től 19-ig megtartott kongresszuson létrejött a Baptista Világszövetség.* Az első elnök *John Clifford*, az angol liberális párt megalapítója volt. Személyében egy nagy tekintélyű vezető került a világszövetség élére, aki védelmezte a polgári jogokat, a népet, a békét és a szabadságot.

A Baptista Világszövetség napjainkig tizenhárom kongresszust tartott: Philadelphióban 1911-ben, Stockholmban 1923-ban, Berlinben 1916-ban, Torontóban 1928-ban, Berlinben 1934-ben, Atlantában 1939-ben, Koppenhágában 1947-ben, Clevelandben 1950-ben, Londonban 1955-ben, Rio de Janeiróban 1960-ban, Miami Beachben 1965-ben, Tokióban 1970-ben és Stockholmban 1975-ben. A következő tizennegyedik kongresszusra ez év július 8–12-ig kerül sor Torontóban.

Az elnökségben a különféle nemzetek képviselői állandóan megtalálhatók, s a más társadalmi rendszerű államokhoz tartozóknak van közös programjuk az emberiség testi-lelki jólétéért vívott küzdelemben. Csak egy példát: *Martin Luther King* baptista lelkész, néger polgári vezető leglendületesebb munkálkodása idején az Egyesült Államokban – Miami Beachben – a világszövetség elnökévé választanak egy ugyancsak négert, a libériai *William R. Tolbert* személyében. Ez egyben tiltakozás volt a színesbőrűek hátrányos megkülönböztetése ellen (*William Tolbert* ma Libéria államelnöke, aki 1979-ben, egy afrikai külügyminiszeri találkozón a következőket mondta: „A fekete kontinentet teljesen fel kell szabadítani a fajüldözés és a kolonializmus alól . . . Politikai, katonai és diplomáciai támogatást kell nyújtani a zimbabwei nép szabadságáért és függetlenségéért vívott harcot irányító Zimbabwe Hazafias Frontnak.”)

A baptisták fenti álláspontja társadalmi kérdésekben már évszázadokkal előbb kialakult. *Beecher Stowe* „Tamás bátya kunyhója” című könyve közismerten segítette a rabszolgákat küzdelmükben. Az angol baptisták már 1822-ben beadványt küldtek az

angol parlamenthez, melyben javasolták a rabszolgaság eltörlését. Ez a vonal töretlen maradt a Baptista Világszövetség megalakulása után.

A Baptista Világszövetség ötvenként rendezi a baptisták nagy családjának világtalálkozóját, ezenkívül tanácsadó szerepet tölt be a nemzeti szövetségeknél, egyházaknál. Akaratát nem erőszakolja rá senkire, viszont segítő szándékkal áll oda minden nemzeti fia mellé. Ezt következetesen gyakorolta és gyakorolja a harmadik világ népeinél is. Segítségét nyújt feltétel nélkül akár Afrikáról, Dél-Amerikáról vagy Európáról van szó. Érdeklődéssel fordul az elnyomatásban élő népek felszabadító mozgalmai felé, s támogatja azokat.

A világ békéjéről így nyilatkozik a 13. Baptista Világkongresszus stockholmi határozata: „Az éhező világ és a mindenünnen fenyegető emberi inségek elleni harcunkban arra szólítjuk fel a kormányokat, hogy hagyjanak fel a hihetetlenül drága fegyverek gyártásával, forduljanak el a fegyverpiac nemzeti mohóságától és működjenek együtt azokkal, akik a háborúra ösztönző gazdasági és politikai erőket megfekezik . . .” *Laczkovszki János*, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke 1970-től 1975-ig a világszövetség egyik alelnöke volt. A magyar baptisták tanulmányi hozzájárulása nagyban segítette a stockholmi konferencia határozatainak kialakulását. Több mint hetven főből álló küldöttséggel képviseltethettük magunkat, ebből hatvanöt személy volt Központi Enekarunk tagja.

Az evangélium hirdetése mindegyikőnk küldetése. *David Y. K. Wong*, a világszövetség jelenlegi elnöke hitet tett üzenetében a baptisták missziójának folytatása mellett: feladatunk „csatlakozni minden baptistához, mind teljesebben – különösen ázsiaiakhoz, afrikaiakhoz és dél-amerikaiakhoz – a Jézus Krisztusról való jó hírek terjesztésének feladatában. Ezek a jó hírek azoknak a földrajzi, nyelvi és kulturális különbözőségeknek ellenére terjednek, amelyekbe Isten helyezett minket . . . Ha hüek vagyunk, gyermekeink és unokáink büszkék lesznek a rájuk hagyott hitre és a baptista örökségre.” Legyünk egyik továbbra is a világ baptistáival a Szentírásra épülő elvek gyakorlati megvalósításában!

Kiss Emil

1500 ÉVE SZÜLETETT BOETHIUS

Dante paradicsomi utazása során a negyedik égben találkozott a középkor néhány nevezetes gondolkodójával. Ott látta Aquinói Tamást, Albertus Magnust, Isidorus sevillai püspököt és az angol polihisztort, Beda Venerabilist. Ezek között ott található dicsfénytől koszorúzza Boethius is, a tragikus sorsú római költő, filozófus és államférfi, akinek a *De consolatione philosophiae* című műve a középkorra maradt ókori bölcsélet egyik legjelentősebb enciklopédiája volt.

Anicius Manlius Torquates Severinus Boethius 480 körül Rómában született, arisztokrata családból. Ősei között jeles szenátorok, császárok, pápák és szentek találhatók. Gondos nevelést kapott, és korának egyik legműveltebb embere volt, nemes jellemű, aki magas hivatalában is szelíd és emberséges maradt.

Amikor Boethius megszületett, a római birodalom már végképp kettészakadt, és a nyugati birodalomrész már régen elmerült a népvándorlás viharában. A klasszikus műveltségű barbár uralkodó – Nagy Theodorik – udvarában vállalt szolgálatot.

A ravennai udvarba került, és a király a legbizalmasabb szolgálattal bízta meg. 510-ben elnyerte a konzuli méltóságot, és 522-ben az a megtiszteltetés érte, hogy fiát is erre a tisztre emelték. Boethius mégis Theodorik önkényének lett az áldozata.

Az összeesküvéssel vádolt Albinus szenátor védelmezése miatt őt is fogságba vetették, és 524-ben Milánó környékén kivégezték. Benne – *Szerb Antal* szavai szerint – „az antik szellem még egy utolsó lobban . . . / Utána jönnek a barbár és hallgató századok”.

Boethius legnagyobb érdeme az volt, hogy az ókori filozófiát közvetítette a középkor felé. Az ő filozófiai oktatásán épült fel a középkori teológia. Fő művében Isten gondviselésének titkát nyomozza. Megpróbáltatásaiban megacélosodott hittel hisz Istenben, mint a Legfőbb Jóban. Fő művének utolsó mondataiban – melyet fogságban írt – így búcsúzott az élettől: „Az Istenbe vetett remény s a hozzá intézett fohász sem hiábavaló, mert ezek ha helyénvalók, hatástalanok nem lehetnek. Forduljatok hát el a bűntől, ápoljátok az erényeket, kapjon illő remények szárnyára lelketek, küldjétek alázasat könyörgéseiteket fel az égbe. Mert ha szántsándékkal el nem tagadjátok, hogy kényszerűséggént van rátok kiróva az, hogy tisztességesen éljetek, hiszen egy mindent látó bíró szeme előtt zajlik le életek.”

-i -ő

NEANDER JOACHIM

Háromszáz esztendővel ezelőtt, 1680-ban halt meg *Neander Joachim*, akinek több énekdallamát és szövegét őrzik énekeskönyveink. Az ének olyan, mint a palackposta. Benne messze túnt századok üzennek a Jézusba vetett hitről, reménységről, szeretetről. Az énekszerzők között kevés a jeles költő vagy a világhíres muzsikos, hiszen nagy részük nem egy nagy egyéniség önálló alkotása, hanem az egykor volt gyülekezet hitének közös vallomása. Mégis méltók az énekszerzők arra, hogy megemlékezzünk róluk, hiszen életsorsuk hátterén hitelesebben ismerjük fel hitük tapasztalatát, amit versben, dallamban nekünk üzennek. Neander Joachim (1650–1680) Brémában élt – mindössze harminc esztendőt. Őt tartják a német református énekírás atyjának. Megtérése után a düsseldorfi református gyülekezet rektora volt.

Életéről a kézikönyvek is keveset tudnak. Csak azt tudjuk róla mint nevezetes eseményt, hogy egy Udereyk nevű lelkész verses kicsúfolásáért megvesszőztették. 58 éneke maradt ránk, de ezek közül sem mindegyik való istentiszteletre. Halála évében Brémában jelentek meg énekei a „Glaube und Liebesübung” című gyűjteményben. Legismertebb éneke az „Aldjad én lelkem a dicsőség erős királyát” (Lobe den Herren, der Möchtigen König) kezdetű, mely a 103. zsoltár hatása alatt készült és világszerte elterjedt. Csaknem valamennyi protestáns énekeskönyvben megtalálható, szárnyaló dallamú, Istent dicsőítő ének. De Neander többi éneke is népszerű. Az „Itt van Isten köztünk” kezdetű Tersteegen-ének dallama is valószínű az ő szerzeménye.

-i -ő

BETHLEN GÁBOR ÉS AZ ANABAPTISTÁK

A nagy fejedelem születésének 400. évfordulóján

Kivételes bölcsességgel megáldott államfőnk, Isten-félelemben és hazaszeretben példamutatóan elől járó erdélyi fejedelemre, *Bethlen Gáborra* emlékezünk 1980-ban. 400 éve, 1580-ban született Marosillyén. 1613-ban választották fejedelemmé és tizenhat évig, 1629-ben bekövetkezett haláláig töltötte be tisztét. Erdélyország általa felékesített fővárosában, Gyulafehérvárott temették el.

Kormányzását a reformáció egyházainak pártfogása, a nemzeti és vallási kisebbségek megbecsülése, a magyar nyelv és kultúra fejlesztése jellemezte. Jó gazdaságpolitikája következtében virágzásnak indult a kis ország, elkezdődött Erdély „aranykora”.

A 30 éves háborúba – mely a katolikus és a protestáns tábor között csaknem egész Európára kiterjedően dúlt – Bethlen Gábor is beavatkozott. Török támogatással sikerrel űzte a Habsburgok seregeit. Pozsony elfoglalásakor a magyar korona is kezére került. 1620-ban Besztercebányán országgyűlést tartott, ahol hívei királlyá kiáltották ki. Bethlen a címet elfogadta, a koronát azonban nem. Bocskaihoz hasonlóan ő sem akarta az egész országot török befolyás alá juttatni, csak az alkotmányt és a protestánsok jogait kívánta biztosítani. *II. Ferdinánddal* a morvaországi Nikolsburgban békét kötött, ebben gyarapította Erdély területét, és biztosította a protestánsok vallásgyakorlati jogait. A nikolsburgi béke vallási vonatkozásban tulajdonképpen megerősítette a bécsi és zsitvatoroki békét, melyet *Bocskai István* erdélyi fejedelem kényszerített ki a katolikus Habsburgoktól.

A nagy fejedelem buzgó református volt, de – több erdélyi fejedelemtől különbözve – Erdélyt a vallási türelem országává tette. Az egész ország javára vált, hogy nem gyakorolt lelkiismereti kényszert, nem alkalmazott erőszakos áttérítést és nyereszkedési vágytól indított vallásüldözést sem folytatott. Egyik kancellárja (miniszterelnöke) katolikus volt, a másik szombatos („zsidózó”). Erdély kézműiparát azzal lendítette fel, hogy a Morvaországból kiüldözött anabaptistákat befogadta és kiváltságokkal ruházta fel. A kereskedelem fejlesztésére – az anabaptistákhoz hasonlóan – kijelölt helyeken zsidókat telepített le. A jezsuita *Káldi Györgyöt* a latin Vulgata alapján készített bibliafordítása kiadásában nagyobb összeggel támogatta. Gyulafehérvári főiskolája (*Academium Collegium*) a magyar művelődés fellegvára lett. Ez a „főtanoda” *Apafi Mihály* idejében Nagyenyedre került s ott mint *Bethlen Collegium* működött tovább. Nagy-lelkű alapítója a „szegények iskolájá”-vá tette a kollégiumot, ahol a köznép eszes fiai tanulhattak, hogy mint papok és tanítók szolgálják hazájukat. Bethlen a román ajkú ifjaknak ugyanezt a lehetőséget biztosította, ösztönözve őket a továbbtanulásra. A fejedelem megvetette az alapját a román nyelvű (még cirillbetűs) bibliafordításnak is, bár ő maga nem érthette meg annak megjelenését.

Bethlen Gábor fejedelem 1622. július 4-én adta kiváltságlevelét az első anabaptista (hutterita) közösségnek. *„Mi Bethlen Gábor . . . azon célra törekedve, hogy közelebb múlt időben szerfelett megrongált és elpusztult országunkat korábbi virágzó állapotjába visszahelyezhessük, a műipart és kézimesterségeket – melyek nélkül egy ország is fényt fenn nem tarthatja – országunkban meghonosíthassuk, elhatároztuk, hogy azon morva atyafiakat (Fratres Moravicos), kiket lakhelyükről a háború viszonyai kiszorítottak . . . egy bizonyos és állandó helyen megtelepítünk.”* Ezzel a töredékesen közölt bekezdéssel kezdődik az okirat. Ezt megelőzően a törvénytisztelő fejedelem az 1622. május 1-én tartott országgyűlésen tudatta elhatározását. Az országgyűlés 23. törvény-cikke megállapítja: *„Amely új keresztények urunk akaratóból az országba bejöttek . . . azok iránt úgy végeztük országul, hogy ők és akiket még ezután behozhatnának, minden néven nevezhető munkájokat szabadon folytassák, amely helyet pedig, ti. Alvinczet ő felsége nekik rendelt, abban religiójukat az ő szokásuk szerint szabadon gyakorolhassák és senki őket meg ne háborítsa, az országának semminemű adóval ne tartozzanak, . . . hanem maradjanak abban a kiváltságban, mellyel a fejedelem őket meghívta, a rendek is abba beleegyeznek.”*

Ezek az iparosok főleg posztó-, kés-, szíj-, kötélgyártók, kovácsok, lakatosok, tímárok, takácsok, szücsök, kádárok és fazekasok voltak. Az alvinci és más kézműipari kommunák anyagi gyarapodását azonban a helybeliek, különösen a szász iparosok nem tudták elviselni, ezért újabb és újabb korlátozó rendelkezést követeltek az anabaptisták ellen. Bethlen Gábor utódai „lassanként elvették tőlük mindazt, ami őket szorgalomra és új hazájok iránti ragaszkodásra bírhatták, kiváltságaikat és kedvezményeiket” – írta *Jakab Elek* („Erdély és az anabaptisták a XVII–XVIII. században”).

Az alvinci anabaptista település örömteli, majd fájdalmas eseményeit krónikában

jegyezték fel. Első prédikátoruk, *Walter Ferenc* halála után *Seill Albrecht* lett a gyülekezet vezetője. *Bolster Albrecht* Nikolsburgból való anabaptista orvos Alvincon való letelepedése előtt Bethlen Gábor feleségénél, Zsuzsánna „királyné”-nál is szolgált. Az alvinci anabaptisták életével *Kirner A. Bertalan* egyik füzetében és a „Baptista Króniká”-ban részletesen foglalkozott.

Dr. Somogyi Barnabás

EGY KÉTSZÁZ ÉVES GYERMEKMENTŐ MOZGALOM ÉVFORDULÓJÁN

Az elmúlt esztendő az ENSZ a gyermekek évének deklarálta. Hazánkban is ennek jegyében született sok ünnepélyes alkalom a gyermekek ünneplésére. Az ünnepi alkalmon túl felelős személyek igyekeztek ébren tartani lelkiismeretünket, hogy gyermekeink ne csak ünnepeltek legyenek, hanem lelki, szellemi neveltségük megalapozottabb legyen. Mindez összhangban volt az ENSZ 1959. évi gyermekek jogairól szóló nyilatkozatával: „A gyermek különleges védelmet élvez, s jogi, valamint egyéb eszközökkel lehetőséget és alkalmat kap arra, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkileg és társadalmilag fejlődjék, egészséges és szokásos módon a szabadság és méltóság viszonyai között. Az e célból elfogadott törvényekben a döntő megfontolás: a gyermek legjobb érdeke.”

Hazánk törvényei és a rendeletek ennek megfelelően védik a gyermekek jogait, s anyagilag is sokat áldoz népünk a gyermekekre. Az 1978. évben a következő számadatok jelzik ezt a törődést: 8,7 milliárd forint családi pótlékra, 4 milliárd forint gyermekgondozási segélyre, anyasági segélyre 450 millió forint lett kifizetve. A gyermekekkel kapcsolatos állami kedvezmény összesen 33 milliárd forint volt (bölcsődék, óvodák, napközi otthonok, gyermekbútorok, gyermekes családok lakástámogatása stb.). Az oktatási intézmények fenntartására 15 millió forintot fordítottak.

Ez a nagyfokú gondoskodás merőben ellentétes a XVIII. századi Anglia gyermekpolitikájával. Jól rávilágít a tanítók nevelési módszerére az alábbi idézet egy tanító naplójából, aki ötvenkét évig nevelte a gyerekeket a következő eszközökkel: „911 527 verés nádpálcával, 124 000 megvesszőzés, 20 989 a vonalzóval, 10 235 pofon, stb. . . . 22 763 büntetésből kiszabott feladat a Bibliából, zsoltárból és tankönyvből . . .”

Ez a rideg nevelési „módszer” nem segítette a gyermekek lelkületének formálásában. Az iskolai szünnapokon (vasárnap és ünnepnapokon) pedig a kíváncsú gyerekhada egyenesen elviselhetetlen rendbontást vitt véghez. *Robert Raikes* (1736–1811) gondolt először arra, hogy a gyermekeket összegyűjti, hogy kötött programmal segítsen nekik jó irányba terelő elfoglaltságot találni. Ezt 1780 júliusában valósította meg *Gloucesterben*.

Saját pénzén fogadott tanítónót, s a kis „vadócokat” rendre, udvariasságra, tiszteletudásra tanították a bibliai és egyéb ismeretanyagon kívül. Kezdeményezéséről egy 1783-ban kelt levelében ezt írta: „Ha korán jó magot vetünk a lélekbe, lehet, hogy sokáig nem mutatkozik, de ha Istennek úgy tetszik, évek múlva is ki fog kelni és gazdag aratást hoz. Ami a bevett szabályokat illeti, csupán azt kívánom a gyermekektől, hogy olyan tisztán jöjjenek a vasárnapi iskolába, amint csak tudnak. Eleinte sokakat visszariasztott az, hogy nem volt csinos ruhájuk, én pedig nem tudtam pótolni ezt a hiányt. Azt erősítettem hát nekik, hogy ha ácsorogni tudnak meztláb és rongyos ruhában, éppen úgy eljöhhetnek a vasárnapi iskolába is. Ezért egyet se utasított vissza. Amit megkívánok, ez csupán: tiszta kezek, tiszta arc és fésült haj. Ha nincs rendes ingecskéje, jöjjön abban, amije van . . .” Ez a gyöngéd szívvel végzett magvetés álmain felüli eredményeket hozott. *Takaró Géza* szerint „bizonyára maga Raikes sem gondol-

Kiss János műve

ta, mikor 1780-ban először gyűjtötte össze azokat a szegény, rongyos, mosdatlan, rakoncátlan és trágár beszédű gyermekeket, hogy mily nagyszerű munkához fogott” A munka eredményét azok tudták lemérni, akik előzőleg is ismerték a gyermekeket. Egy fonógyáros, akinek sok gyermekalkalmazottja volt, ezt mondta elragadtatással *Raikiesnek*: „Uram, a változás akkor sem lehetett volna csodálatosabb, ha farkasokból vagy tigrisekből formáltak volna embereket.”

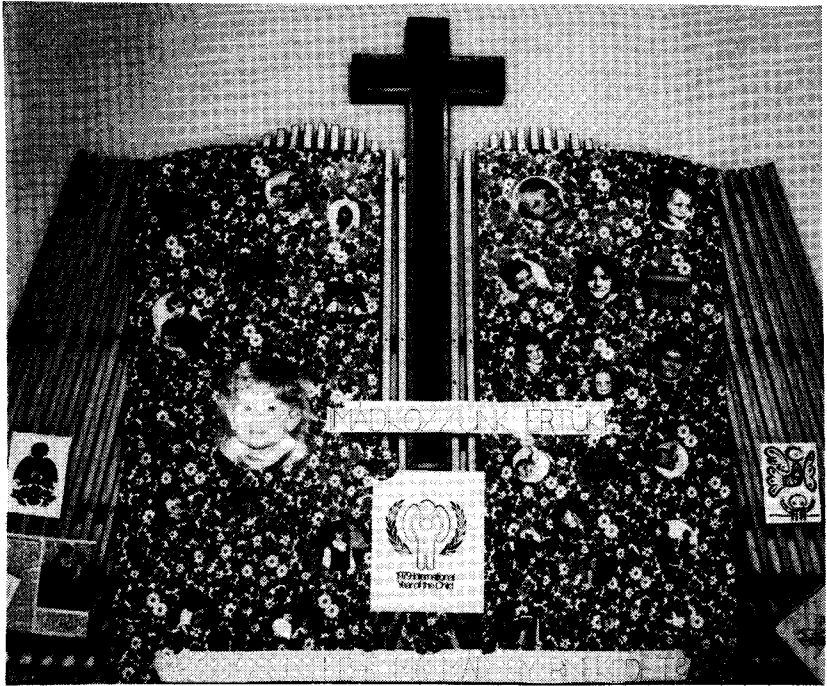
A jó eredmények ellenére kezdettől voltak ellenségei ennek a munkának. Az anglikán egyház papjai félték a laikusok kezdeményezésétől. Az első kedvező véleményt 1786-ban kapta a mozgalom az angol államegyháztól, amikor *Samuel Glasse*, az udvari káplán 5Móz 31:12–13. alapján Painswickben egy igehirdetésben szólt a vasárnapi iskola mellett.

Robert Raikes – aki nyomda- és hírlaptulajdonos volt – lapjában, a *Gloucester Journal*-ban ismertette ezt a mozgalom célkitűzéseit. *John Wesley*, a metodizmus alapítója örömmel látta és segítette ezt a munkát. *William Fox*, egy Claptonban élő baptista gyülekezeti munkás alapította a legelső vasárnapi iskolai társaságot 1785. szeptember 7-én, Londonban. Néhány évtized alatt a következő vasárnapi iskolai szervezetek jöttek létre: Londoni Vasárnapi Iskolai Szövetség 1803-ban, Amerikai Vasárnapi Iskolai Szövetség 1824-ben, különböző nemzeti szövetségek Amerikában 1832-, 1833-, 1859-, 1869-ben, Nemzetközi Vasárnapi Iskolai Szövetség 1875-ben, a Vasárnapi Iskolai Világszövetség pedig 1899-ben. Két baptista kezdeményezés említhető még meg a vasárnapi iskolai munkában: *B. F. Jacoba* állította össze az első nemzetközi bibliai leckesorozatot 1867-ben. Az első vasárnapi iskolai újság ugyancsak baptista termék volt „The Young Reaper” („A kis marokszedő”) címmel.

A vasárnapi iskolai tanítás jellege változott az idők folyamán. *Robert Raikes* profán ismereteket is közölt a tanulókkal, és sok helyen hasonló módon tanítottak a fennálló szükség szerint. Később, a közoktatás mind általánosabbá válásával a hangsúly egyre inkább a hitismeretre esett. *Makkai Sándor* így fogalmazta meg a magyar vasárnap iskolák célját 1938-ban: „A vasárnapi iskolában nincs lecke, melyet óráról órára tanul meg a gyermek, s amelyről a tanítónak osztályozás, minősítés következményével kell beszámolnia. Nem az a fontos, hogy bizonyos tudásmennyiséget szerezzon, hanem hogy az ismeret útján is lelki minőségben változzék meg. Ismereti anyag szempontjából a vasárnapi iskola nincs kötve . . . , bár ez nem azt jelenti, hogy a vasárnapi iskolai tanítástól a tervszerűség hiányozhatik. De ez a tervszerűség abban nyilvánul meg, ahogy az alkalmas ismereti anyag által is a gyermekek hit- és szeretetközössége, miniatűr gyülekezete, önálló gyülekezeti életre való felkészítése a bontakozó lélek törvényei szerint fokozatosan kiépül, megvalósul. Ehhez pedig a vezető és a gyermekek közötti bensőséges lelki kapcsolat a legfontosabb és nélkülözhetetlen feltétel. A szabad, önkéntes testvéri forma az, amely a vasárnapi iskolát az intézményes iskolától és tanítástól megkülönbözteti. Szubjektív jelzője ennek az, hogy helyes esetben a vasárnapi iskola ünneplés öröm forrása a gyermekeknek, ahova vágyódnak, minden kényszer nélkül, boldogan mennek, s maguk hívják, viszik, mint missziói munkások, társaikat.”

Magyarországon először a baptista *Rottmayer János* szervezett vasárnapi iskolát. Sok gyermek szerette meg az evangéliumot tanítása nyomán. Egy adventista bizonyosságtétel a következőképp értesít Rottmayer vasárnapi iskolájáról: „Most harmincéves vagyok, s most akarok arra az alapra építeni, melyet szívünkbe hatéves koromban egy öreg, szép, fehér szakállas bácsi vetett. Azért beszélek többes számban, mert többen voltunk, akik ama jó öreg bácsi vasárnapi iskoláját látogattuk. Hiába a két évtizednek, mi azóta elmúlt, mintha még most is arcomon érezném kezeit, amint jóságosan simogatót. Mintha látnám örömtől sugárzó arcát, midőn dióval, almával ajándékozott meg bennünket, s még fülembe cseng az ének, melyre ő oktatott bennünket: 'Fel barátim, drága Jézus zászlaja alá', s 'Az áldott orvos közeleg'. Odaképelem magam a gyermekek serege közé, akik között számos felnőtt is volt, akiket szentírás példányokkal ajándékozott meg a mi jó öreg tanítónk. Nénémnek még ma is megvan a tőle emlékül kapott Bibliája. Magam előtt látom ama jelenetet, midőn a kezét imára kulcsolja.” (Evangélium Munkás 1919. 1. sz.)

Rottmayer János énekeskönyvet is adott a gyermekek kezébe „Énekek a keresztény vasárnapi iskolák számára” címmel (1876). *Meyer Henrik* ugyancsak vasárnapi

iskolák szervezésével kezdte meg munkáját hazánkban. Jellemző vasárnapi iskolai munkákra, hogy például 1907-ben 12 555 gyülekezeti tag él Magyarországon, a baptista vasárnapi iskolákban pedig 4 834 tanulót tanít 576 vasárnapi iskolai tanító. Ennek az aktivitásnak köszönhető, hogy *Udvarnoki Andrást* az 1904-ben alakult Vasárnapi Iskolai Szövetség pénztárosává választották *Victor János* elnök és *Takaró Géza* titkár mellett, bár ekkor még az ökumenikus nyitottság nem érvényesült a református egyházban, sem pedig nálunk, baptistáknál. A vasárnapi iskolai mozgalom tehát a testvéri kézfogást szolgálta a hazai protestantizmusban. Legyen áldva Isten neve, aki e kétszáz éves mozgalmat oly sok áldás forrásává tette!

Kiss Emil

Jegyzetek:

Makkai Sándor: Az egyház missziói munkája. Budapest, 1938.

Dr. Somogyi Barnabás: Kétszáz éves jótétemény a gyermekekért. Békehírnök 1979. 94.1.

Takaró Géza: A vasárnapi iskolák története. Budapest, 1911.

Takaró Géza: A glószteri ember. Budapest, 1910.

Meyer's lexikon

Encyclopedía of Southern Baptists. Nashville Tennessee. 1958.

ÉVFORDULÓK – NÉHÁNY SORBAN

1800. január 26-án született *Johann Gerhard Oncken*, az „európai baptizmus atyja”. 1834-ben emerítkezett és utána hatalmas lendülettel munkálkodott. Kezdeményezése nyomán még életében eljutott a baptista misszió Svédországba, Dániába, Hollandiába, Ausztriába, Magyarországra, Svájcba és a Szovjetunióba.

Woyka János 155 éve született (1825) és 85 éve halt meg (1895). A „hamburgi ifjak” egyike volt, az első magyar baptistákhoz tartozott. Pécsről Skóciába települt, de onnan is támogatta a pécsi gyülekezetet.

1850. május 3-án volt a emerítése *Charles Haddon Spurgeon*nak, aki a „prédikátorok királya” nevet kapta lelkipásztori szolgálata nyomán. Teológiát alapított, s irodalmi munkássága is felbecsülhetetlen.

1850-ben született *Bodoky Lajos*, az első Budapest, József utcai lelkipásztor. Sok éneket fordított magyarra, s a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetségének pénztárát kezelte.

1870. június 17-én avatta fel a szolgálatra *Meyer Henriket* Ondra Károly lodzi lelkipásztor. Ezzel Közép-Európa legnagyobb és legjobb szervezőképességű missziómunkását indította el a szolgálatra.

Udvarnoki András 1865. november 26-án született, s 1945. március 22-én halt meg. Teológiai tanulmányait Hamburgban végezte Balogh Lajossal. Bölcsessége, állhatatossága révén méltán lett a magyar baptisták vezetője hosszú időre.

Kornya Mihály 1875. augusztus 26-án Gyula mellett, a Fehér-Körösben Meyer Henrik által emerítkezett. Ő lett minden idők legnagyobb magyar baptista lelkipásztora.

1880-ban született *Buzi Károly* lelkipásztor, aki a békési gyülekezet lelkipásztora is volt. Nehéz, küzdelmekkel teljes volt életútja.

1885-ben született *Pannonhalmi Béla*. Élete, szolgálata maradandó emlékeket hagyott. A szív embere volt, aki egyéni érvényesülésének és kényelmének elébe helyezte a szolgálatot és egyháza érdekeit. Dr. Somogyi Imre egyik leghűségesebb munkatársa volt, és nagyon sokat tett az ifjúság erkölcsi és hitbeli neveléséért. Az „aranytollú” író emléke legyen áldott!

1890-ben született *Bányai Ferenc*, aki 1910. december 26-án emerítkezett a Nap utcai imaházban. Lelkipásztorként a pesterzsébeti és a Budapest, József utcai gyülekezetekben szolgált. Élete összeforrott a magyarországi baptisták ifjúsági missziójával. Puritán színezetű kegyességével dr. Somogyi Imre hűséges segítője volt.

1895 áprilisában indult a magyar baptisták két lapja, az *Igazság Tanúja* és a ma is megjelenő *Békehírnök*. Mindkét lap segítette gyülekezeteink tagjait a hitbeli elmélyülésben, a Biblia jobb megértésében és a társadalmi életben való eligazodásban. A 85. évfordulóját ünneplő Békehírnökünket a legmelegebb szeretettel, szívből köszöntjük.

1900-ban jelent meg a „*Sion énekei*” című énekeskönyv második kiadása, mely hasznosan szolgálta gyülekezeti éneklistánk ügyét.

1905-ben halt meg *Millard Ede*, aki a Brit és Külföldi Bibliatársulat bécsi lelkészetének vezetője volt hosszú időn keresztül. Munkássága nagyban segítette az evangéliumi mozgalom terjedését.

A „*Magyarországi Baptisták Könyvnyomdája*” (MOB) 1910 augusztusában kezdett működni Budapesten, a Hársfa u. 33-ban. Eddig fel nem mért munkásságával a magyar baptisták szellemi életének frissességét biztosította fennállása alatt. Lapjainkat (Béke hírnök, Vasárnapi Tanító, Hajnalcsillag, Olvasd, Evangéliumi Énekesek Lapja stb.) a MOB-nyomda készítette ebben az időben. A hatvan éve alapított baptista nyomda felszámolását az indította meg, hogy a „Szocialista Munkás” című betiltott lapot itt nyomtatták ki 1926-ban.

1905. szeptember 13-án nyílt meg a kiskőrösi szeretetház, 1910. október 4-én pedig a második baptista szeretetház hazánkban, Hajdúböszörményben. Azóta is jó szolgálatot végeznek a minden időben itt dolgozó testvéreink, és közösségünk így teljesítheti az „igaz istentisztelet” igei rendelését.

1920-ban egyesült a magyar baptisták „elismert” és „el nem ismert” ága. Az állami elismerésről folytatott évtizedes vitát az élet döntötte el. A két tábor egy emberként ismerte fel, hogy csak a „szeretet által munkálkodó hit” lehet alapja a gyülekezeti életnek. Az egyesülésnek nagy munkálója volt Orosz István.

1945-ben jelent meg a háború utáni első sajtótermékünk, a *Lelki Élet* című lapunk. A nyilas hatalomátvétel után betiltott Béke hírnök jogutódja lett, hasonló tartalommal.

1955-ben vette fel közösségünk a „*Magyarországi Baptista Egyház*” nevet. A névváltozás történelmi szükségszerűség következménye volt, s nem jelentette jellegünk megváltozását. Biblikus atyai örökségeinket továbbvisszük.

1950-ben halt meg *Kovács Mihály* békéscsabai lelképásztor, aki a szlovák anyanyelvű nemzetiség nagy apostola volt. A Körösvidéki Egyházkerület felejtethetetlen munkása lett a több mint 40 éves békéscsabai szolgálata nyomán. Meleg szíve, széles látókörű műveltsége, legendás bibliaismerete tették őt mindenki barátjává. Dr. Somogyi Imre lelképásztorra avatásához hatékonyan hozzájárult.

Steiner István 1965. november 7-én halt meg. A Béke hírnök és a Lelki Élet szerkesztője volt hosszú ideig. A központi anyagkönyveket is vezette, s ezzel megbízható forrást teremtett közösségünk múltjának kutatásához.

1970-ben halt meg *Josef Nordenhaug*, a Baptista Világszövetség főtitkára. Hazánkban is jól ismertük, munkássága hozzájárult a Kelet–Nyugat közötti kapcsolatok normalizálásához a hidegháborús időkben.

Kiss Emil

„Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a Föld!”

Mécs László

BECSÜLETESÉG

A nap izzó korongja fellobbant a hegyek mögül, és bíbor palástját ráterítette az ébredező tájra. Friss harmat csillogott a legelőkön és a fák levelein. A vadvirágok illatot lehelték, a madarak éneke dicséretként szállt az ég felé az erdő sűrűjéből.

Barát Zolit a madarak éneke ébresztette fel. Nagyot nyújtózkodott szemét hunyorítva, mivel a kelő nap sugarai már belopakodtak a szobába. Tegnap érkezett meg Budapestről anyai nagybátyjához, hogy ismét nála töltsse el a nyári vakációt.

Zoli árva gyerek volt. Szüleit az ostrom alatt veszítette el. Akkor kilencéves volt. A romba dőlő ház pincéjének egy épen maradt részében találtak rá. Egy teknőben térdelt és imádkozott. Azóta hat év telt el, és most tizenöt évesen is lelkében kitörölhetetlenül élt szülei tragikus halálának emléke. Árvaságában apjának öccse, Barát Pál vette magához feleségével egyetértésben. Azóta ők nevelik. Tőlük jött le most Török Józsefékhez nyaralni, akik nyugdíjasok voltak.

Túl a tanuláson, a vizsgákon, nem köti most már semmi. Olyan szabad, mint a pacsrta, amely most zengi a levegőegben hálaénekét a Teremtőnek. Kiugrott az ágyból, térdre borult és imádkozott. Józsi bácsi épp akkor nyitott be a szobába.

– Imádkozol, fiú, imádkozol? – szólt gúnyosan. – Nálam ez nem szokás.

– Igen, Józsi bácsi én mindig imádkozom. Istennel beszélgetek! Édesanyám tanított rá.

– Hát csak beszéljess vele, ha van. Aztán siess reggelizni!

Zolit meglepte Józsi bácsi válcza: „Ha van!” Az előző években nem tapasztalt ilyet nála. Irma néni a régi szeretettel fogadta, és bőségesen ellátta reggelivel. Közölte vele, hogy vakációs barátai már keresték, de vissza fognak jönni.

A várostól távoli, kis falu volt Bélavár. Csak egy boltocska látta el árually a falut. A nagyobb vásárlásért a városba kellett utazni. Posta is csak a szomszéd nagyközségben volt. Józsi bácsi máris gondoskodott Zoli elfoglaltságáról.

– Ha reggeliztél, elküldelek a postára, mivel egy sürgős pénzfeladást kell elintézni. Nekem már nehéz a gyaloglás. Jó lenne, ha mindjárt indulnál is, hogy még délelőtt megjárd az utat.

Zoli átvette a pénzt – hatszáz forintot –, zsebre tette és máris útra kelt.

– Vigyázz a pénzre! Vissza kell kapnod hatvan forintot – szólt utána a kapuból Józsi bácsi.

– Vigyázok, Józsi bácsi – szólt vissza Zoli. A kapunál már várták a barátai.

Egy darabon elkísérték, a temetőn túlra, és időközben rúgták a labdát.

Zoli nekilódult a gyalogúton. A berkesi völgy felé tartott, mivel ezt az utat rövidebbnek tudta. Az út néptelen volt. Ahogy kiért a völgyből, két pulikutya szaladt csaholva

hozzá. Mint régi ismerőst üdvözölték. András bácsi, a juhász, az erdőszélen egy kis forrás mellett pihent. Éppen a Bibliáját olvasta.

– Jó napot, András bácsi! Pihenget? – Az öreg juhász örömmel felkiáltott:

– Zolikám, te vagy? Hát meggyütté? Isten hozott!

Zoli a szünidő alatt minden évben felkereste András bácsit, aki igen tanulságos történeteket mondott el neki az Ószövegségből. Ez alkalommal is elmondott néhány bibliai történetet. Zoli mindig nagy figyelemmel hallgatta. De most szőlította a kötelesség. Elbúcsúzva András bácsitól, annak rendje és módja szerint feladta a pénzt a postán és a visszakapott összeget a nadrágzsebbe dugta. Megkönnyebbülten indult haza. A pajtások már várták. Megkezdődött a játék. Vidám kiáltozás verte fel a falu csöndjét. A déli harangszóra szétrebbent a gyereksereg. Zoli is megindult a ház felé. Józsi bácsi már türelmetlenül várta az ajtónál.

– Soká jöttél! Feladta a pénzt?

– Igen, Józsi bácsi! Itt van, ami visszajár. – Azzal zsebébe nyúlt, és az asztalra tette a pénzt.

Józsi bácsi számolni kezdte. Majd újból megszámolta. De már hangosan:

– Tíz meg tíz az húsz, meg húsz az negyven.

– Ez nincs meg! Hatvan forint jár vissza. Húsz forint hiányzik – nézett kérdően Zolira.

Zoli meglepődött. Idegesen nyúlt a zsebébe, de nem volt abban semmi más, csak a zsebkendője.

– Nem tudom – hebegte –, hisz megvolt a hatvan forint, amit visszakaptam.

– Nem tudod? – emelte fel a hangját Józsi bácsi. – Akkor mégis hol van?! Csak nem . . . – harapta el a szót.

– Nem loptam el! – kiáltott Zoli kétségbeesetten.

– Hát akkor – csattant fel Józsi bácsi –, hova lett?!

– Azonnal visszamégy és meghozod a húsz forintot! – De ezt már indulatosan és parancsolón kiáltotta.

– De Józsi! – próbálta csitítani Irma néni. – Csak nem tételezed fel, hogy elköltötte, vagy zsebre vágta?

Józsi bácsi arca már veres volt az indulattól.

– Nem tételezek fel semmit! A pénzt teremtsd elő! Nyugdíjasok vagyunk. Minden fillér számít. Visszamégy a húsz forintért, mégpedig azonnal.

– De Józsi, nézz az égre! Vihar közeledik. Meg nem is ebédelt. Így nem indulhat útnak!

– Nem érdekel! Nekem a pénz kell!

Zoli szemlesütve állt a szoba közepén. Megsemmisülve érezte magát. Emlékezete szerint jól adott vissza a postáskisasszony. A visszajáró papírpénzt egymásra rakta és úgy tette zsebre. Csak nem esett ki játék közben a zsebéből? Mintha egyszer a zsebébe nyúlt volna a zsebkendőjéért, hogy verejtékező homlokát megtörölje.

Irma néni látva Józsi bácsi elszántságát, hajthatatlanságát, nem mert tovább ellenkezni.

Amikor Zoli elhagyta a falut, hatalmas égzengés rázza meg a környéket, és a távoli hegyek tízszerezen árták vissza a robajt. A vihar elől mindenki fedél alá menekült, a szomszédos földeken dolgozó emberek is. Zoli nem tudta alaposabban átkutatni a játszóteret, ahol feltételezhetőleg a pénz elveszett, mert nagy cseppekben esni kezdett az eső.

Irma néni és Józsi bácsi ezalatt az ablakon át nézték a tomboló vihart.

Irma néni reszkető hangon megszólalt:

– Józsi, mégsem kellett volna . . .

– Mégsem . . . – mordult fél Józsi bácsi, de nem folytatta tovább.

Az ítéletidőben Zoli csak ment, mit sem törődve a vihar erejével. Lelkében mélységes fájdalmat érzett. Fájt neki Józsi bácsi gyanúsítása. Csorgott róla az eső, amikor beppant a postahivatalba. A postáskisasszony szörnyülködve csapta össze a kezét.

– Hát téged mi hozott vissza ilyen ítéletidőben?

Zoli lehajtott fejjel, szomorúan állt az ablak előtt. Cipőjéből lassan szivárgott a víz. Haja csapzottan lógott a homlokára. Mint aki belső viharral küszködik, szólalt meg:

– Nem akarom megbántani, kisasszony. Véletlenül nem kevesebbet tetszett . . . visszaadni nekem?

Az segítőkészen megszámolta a kasszát, egyeztette a főljegyzéseivel. Egyezett a kassza.

– Nem tévedtem. Jól adtam vissza. Nincs többletem!

Zoli megköszönte a fáradságát és kifelé indult. A kisasszony utánaszólt:

– Ilyen időben visszamégy? Várd meg, míg elül a vihar.

– Nem lehet – szólt vissza –, várnak, a nagybátyám . . .

Mikor a berkesi völgybe ért, az eső már elállt, a felhők lassan felszakadoztak. A nap már ki is sütött, mikor hazaért. Azottan, sárosan állt meg a konyhaajtóban. Józsi bácsi kérdően nézett rá. Zoli állta a tekintetét.

– Nincs meg a pénz. A postáskisasszony jól adott vissza. Megszámolta a kasszát. Stimmelt. Nem tudom, hogy hova lett. Elveszítettem volna? Ilyen még nem történt meg velem. Nem . . .

– Ezt mindenki állíthatja!

– Ilyet ne tessék mondani! Nem vagyok én tolvaj! – Zoliban feltámadt az önérzet.

– Apám nagyon sokszor mondta nekem, hogy légy becsületes, és senki pénzét el ne tulajdonítsd, se el ne kívánd! Hát én becsületes vagyok. Senki pénzét még eddig el nem vettem!

Irma néni véget vetett a vitának, mielőtt az viharossá válhatott volna. De ezzel nem elégedett meg Józsi bácsi.

– Becsületesség? – legyintett. – Mit játszod meg magad? Te és a becsület? . . .

Ez elég volt Zolinak. Valóban becsületes lelkét mélységesen megbántotta Józsi bácsi. A gyanú mázsányi súlyként nehezedett rá. Hogy az ügy lekerüljön a napirendről, Irma néni magára vállalta az összeg megfizetését.

– Majd én elrendezem azt a húsz forintot, most már többet nem akarok hallani róla.

Az eset azonban nem maradt nyom nélkül. A hangulat megváltozott. Józsi bácsi magatartása elárulta, hogy nem hisz Zolinak. Zoli megsebzett szívvel járt-kelt, és nem igen vett részt a játékokban. Józsi bácsi vádoló szava ott élt benne: „Ezt mindenki állíthatja!”

A vakáció letelte után Zoli visszautazott Budapestre. A búcsúzásakor érezhető volt, hogy nem szívesen látják viszont, de ez inkább Józsi bácsi magatartásán volt látható.

Az iskolában az osztálytársak nagy ovációval fogadták. Igyekeztek bevonni szórakozásaikba. De Zoli nem szívesen tartott velük. Egy nap az iskolából hazamenet a járdán egy csillogó kövekkal kirakott arany karkötőt talált. Azon tűnődött, hogy most mit csináljon. Apja mondása jutott eszébe. Nem sokat gondolkodott, hanem a legközelebbi rendőrsre ment. Ott leadta az ügyeletesnek, aki jegyzőkönyvet vett fel az esetről, és megköszönte Zolinak.

– Bár mindenki ilyen becsületes lenne – szólt még utána.

Másnap, mikor elmondta az esetet az iskolában, voltak, akik kigúnyolták, mások helyeselték cselekedetét. Az esetről az osztályfőnök is tudomást szerzett. Nevelőszülei, Barát Pálék is megdicsérték példás eljárásáért.

– A tízparancsolatnak tettél eleget, mely így szól: „Ne lopj! Ne kívánd . . .” Baráték hívők voltak, és Zolit is ebben a szellemben nevelték.

Amikor újból elkövetkezett az év vége, a bizonyítványosztáskor a tanári kar külön dicséretben részesítette Zolit példás és becsületes magatartásáért. A vakáció kezdete előtt levél jött Irma nénitől. Arról értesítette Barátékat, hogy Zolit haladéktalanul indítsák útnak, mivel Józsi bácsi betegesen fekszik, és látni kívánja mielőbb. Zoli örömmel tett eleget a meghívásnak. Nem volt már szívéen semmi neheztelés a tavaly történetek miatt.

Mikor megérkezett, Józsi bácsi az ágyban feküdt. Este, amikor lefeküdni készültek, Józsi bácsi arra kérte Zolit, hogy üljön az ágya szélére.

– Mondanivalóm van neked, édes fiam. – Szemében mintha könny csillogott volna.

– A télen, amikor még jól éreztem magam, fát fűrészeltem. A fahasábok közt egy teljesen szétmállott, elrongyolódott húszforintos találtam. Ez volt az a húszforintos, amit te játék közben elvesztettél, és a vihar a fák közé sodorta. Mindjárt rád gondoltam, hogyan méltatlankodtál, amikor vádoltalak, holott erre nekem nem is volt erkölcsi alapom. Hogy miért? Hát megmondom. Egyszer megkárosítottam a barátomat. Ő engem sokszor kisegített pénzkölcsönnel. Ezekről a kölcsönökről nem volt elismervény, én pedig letagadtam, és nem fizettem neki vissza. Apád intelme megragadta a lelkemet. Azóta nem hagy nyugodni a lelkiismeretem. Igazad van, fiam, jó becsületesnek lenni. Más út nem volt számomra, mint Istenhez menekülni, akinek a létezését kétségbe vontam. Azóta tudom, hogy van! Mert Isten könyörület és irgalmas. És hogy idáig jutottam, azt neked köszönhetem, mert a te becsületességed vitt vissza Istenhez. Légy fiam továbbra is ilyen és bocsásd meg azt, amit ellened vétettem.

Zoli könnyes szemmel hallgatta Józsi bácsi vallomását.

– Isten minden bűnbánónak megbocsát! Józsi bácsi, én is megbocsátok!

A falu elcsendesedett. Elsötétültek az ablakok. Csak Józsi bácsiék ablaka volt világos. Három imádkozó lélek kapcsolódott egybe a megbocsátás szellemében.

Az imádkozás végeztével Józsi bácsi kezét Zoli fejére tette és ezeket mondta:

– Légy továbbra is becsületes. És légy hű Uradhoz, Istenedhez, és a Megváltó Jézus Krisztushoz!

Azóta sok év telt el. Az öregek elköltöztek a jobb hazába. Zoliból hűséges Krisztuskövető lett. Megőrizte lelke tisztaságát és később erre tanította gyermekeit is, elmesélve nekik élete történetét.

Somogyi János

Akár-akár

Fáradt vagyok
Hosszú volt a nap
semmit sem tudok mondani Neked,
de itt vagyok.

Takarj be köntösöddel,
úgy alszom el,
és – akár élve, akár holtan –
Veled ébredek!

Lukátsi Vilma

EGY NAZIREUS HALÁLA

... és nőtt, fejlődött szépen a gyermek. Gyarapodott testben és lélekben egyaránt. Atyja, aki végtelen nyugodt, békés természetű volt, hitt az Úrban. Szíve szerint dédelgette, gyakran térdén vagy karján ringatta az ígéret gyermekét. Később szívesen sétáltatta és bújócskázott vele. Amikor elbújt a gyermek, becézgetve szólította: Napocska! Napocska! Hol vagy? Bújj elő, Napocska! Hadd lássalak! De Napocska sose ugrott elő egyszerre hirtelen, hogy egész magát megmutassa. Előbb mindig a kezét vagy a lábát, esetleg a fejét dugta ki. – Akárcsak a nap, amikor a felhők mögül készül előtűnni. – Előbb csak keveset mutatott magából, s ha aztán egészen előbújt, lelkesen, örömmel szaladt atyja kitért karjába, s hatalmas göndör hajfürtjeit szinte lobogóként vonta maga után.

Ahogy nőtt, nődögélt, szülei észrevették, hogy mialatt egyre erősödik testileg, lelki-
leg is elűt a többi gyermektől. Egyszer mélységesen komolynak és igen felindultnak látták, mások meg igen játékosnak tűnt előttük. Komolyságára nézve tudták, hogy ez nem a kamaszkorral együtt járó tünet, hanem sokkal távolabbi világból származó valami. Kezdték egyre jobban odafigyelni rá. Gyakran szinte lesték viselkedését, távolba meredő tekintetét. Ilyenkor az volt a szülők sejtése, mintha messziről hívná őt valaki. Titokban félelem kezdte szorongatni őket. Vajon mi lesz e gyermekből? – kérdezték sokszor egymástól.

Egyre szigorúbban őrizték, betartották mindazt, amit az angyal parancsolt felőle. Sem bort, sem egyéb részegítő italt nem itattak vele. Megkímélték a tisztátalan ételektől is. Szerették volna testét, lelkét egyaránt megtartani, hisz házassételük egyetlen gyümölcset ölelték, gondozták benne. Imádkoztak, áldoztak érte, szinte naponként tanították Isten törvényére, a szent életre. Szóval nem akartak semmilyen szülői mulasztást elkövetni vele kapcsolatban, hisz félték az Urat mind a ketten.

Egyszer egy szép napon, észak felé vette útját a felnőtté vált gyermek, akit már nem becenevén, hanem igazi nevén szólítottak a szülők is, az ismerősök is. Sámson volt ő már mindenkinek. Alighogy elérte Timnát, meglátott egy lányt. Nagyon megszerette. Rögtön házasságra gondolt, de a lány filiszteus volt, népének – szüleinek is – legádázabb ellenségei közül való. A szülők nagyon rosszalották is a dolgot, de nem tudták a fiút lebeszélni szándékáról. „Nem kell senki, csak ő!” – jelentette ki kategorikusan szülei-vel való vitaközösök közben.

„Csak ő kedves nekem, őt vegyétek nekem feleségül!” – ismételte makacsul. Végül lement az ő atyja ahhoz a családdhoz – de milyen keserű kedvvel! –, és megkérte a leányt fia számára. Hét napig tartott a lakodalom. Evés, ivás, tánc, csevegés, tréfálkozás. Sámson már a lakodalom első napján feladta harminc társának az ő találós kérdését, és hét nap határidőt szabott a megfejtéshez. A megfejtés jutalmául öltözeteket ígért, de senki nem tudta még a hetedik napra sem megfejteni a találós kérdést. Közben hiába sirdogált előtte felesége is, annak sem árulta el, csak az utolsó napon. Ő aztán továbbadta a megfejtést. A jutalmat csak úgy tudta megadni, hogy megölt harminc askeloni férfit, és ezek holttestéről lehúzott ruhákkal fizetett. Fizetett és elmenekült. Otthagyta feleségét is a lakodalmas háznál. Mire újra látni akarta, az már férjhez ment a megjutalmazott harminc közül egyhez.

Sámson haragjában bosszút forralt a filiszteusok ellen. Folyton azon törte a fejét, hogy miként árthatna nekik valahogy. Felgyújtotta hát azok búzatábláit és olajkertjeit. A száraz kalásztenger és az olajágak gyorsan átengedték magukon a lángokat, a tűz olt-hatatlanul terjedt, csak szenes, üszkös mezőt lehetett látni mindenfelé.

A filiszteusok Sámson megölését tervezték, de ő újra elmenekült, és Ethán környékén egy sziklabarlangban rejtőzött el. Ott azonban saját honfitársai találtak rá, és átadták üldözőinek. De mielőtt még ténylegesen azok kezére jutott volna, letépte magáról

a köteleket, és egy éppen előtte levő szamarállcsonttal agyonvert közülük ezer embert. Csakhamar Gázában találta magát, s ahogy ott félve, ijedten nézelődött, egy parázna öltözetű asszonyt pillantott meg és bement hozzá. A gázabeliek aztán – úgy látszik, ismerték – meglátták és szétvitték a hírt: „Idejött Sámson!” Nyomban körül is vették a házat, és azt tervezték, hogy reggel, virradatkor megfognák és megölik őt. De Sámson nem várta meg a reggelt, éjjelkor fölkel, kiosont a házból, és nesztelenül megindult a város kapuja felé. A kapu azonban be volt zárva, nem tudott kimenni. Erre összedete minden erejét, kiemelte a kaput sarkaiból, vállára vette, és Hebronnal szemben, otthagyta a hegyen. Ilyen még nem történt – mondogatták a gázabeliek. Ki más tehetet volna ezt, mint Sámson, és tovább szőtték terveiket ellene.

Sámson pár napig csendben volt. Meghúzódott a Sórek völgyében.

Egyik nap, ahogy le-föl sétálgatott a patak partján, lent, a vízben, egy asszonyt pillantott meg, aki ruhát mosott. Az asszony nem volt túlságosan szegénylős, csakhamar elárulta nevét is. „Delila vagyok” – mondta kacéran.

– Űgy, Delila – ismételte Sámson. – Szép név. Kedves vágyaktól sorvadó, ugye? – incselkedett vele Sámson.

– Hát igen – mondta az asszony –, így mondják, mert nevem állítólag azt jelenti.

Amikor a filiszteusok megtudták, hogy Sámson már napok óta az asszonynál tartózkodik, rábeszélétek Delilát, hogy tudja meg: miben van az ő nagy erejének titka. Ha megtudja, s közli velük, adnak neki fejenként egyezerszáz siklus ezüstöt. Nagyot dobbant erre az asszony szíve. „Áll az alku” – vágta rá gyorsan, nehogy megmátsák ígéretüket. És ettől fogva elkezdte Sámsont kérdegetni: „Hogy van az, hogy te ilyen erős vagy?” – Ezt még csak egy elejtett szónak szánta, és nem is várta rá a feleletet. Ránézett nagy fekete szemével, közelebb lépett hozzá, beletúrt a hajába, mosolygott és így szólt: „De szép vagy, Napocskám! Micsoda hajad van!” Aztán lágyan megfogta karján az izmokat: „Micsoda izmok! Mondd, meg lehetne téged kötözni valamivel?” „Meg” – felelte Sámson. – „És mivel?” – „De kíváncsi vagy! Hát gúzzsal, nyers gúzzkötéllel” – mondta kissé indulatosan Sámson. De már hozták is a filiszteusok a köteleket. Hét nyers gúzzt hoztak. Delila aztán gyorsan munkához is látott... Amikor készen volt, jelt adott a leselkedő filiszteusoknak, akik rögtön ott is termettek. Delila pedig elkiáltotta magát: „Rajtad a filiszteusok, Sámson!” Sámson erre teleszívta magát levegővel, és mint aki valami jógagyakorlatot akar végezni, úgy álmosan, nyújtózkodni kezdett, és a kötelek – mintha tűz fölé tartották volna őket – szétmállottak, lehullottak Sámson testéről. Delila ezt látva, keserűen jegyezte meg magában: „Így szakadt szét az én reményem is, nem kapom meg az ezüstöt.” Elkezdte aztán Sámsont vádolni: „Hazudtál, nem mondtad meg nekem az igazat. Nem is szeretsz engem, nem lehet bízni a szavadban” – és ducáskodott, adta a sértődöttet. „Igazat mondj! Egyáltalán meg lehet, és mivel lehet téged megkötözni?” – „Megmondom – szólt egykedvűen Sámson. – Vadonatúj kötelek kellene, de alaposabb munkára van szükség. Erted, Delila?” Űgy mondta ezt Sámson, mint aki még biztos a dolgában. Így elméletben is össze tudta mérni a saját erejét az új kötelek erősségével. Delila azonban reménykedett, hogy mégis megnyeri a pénzt. Meg is hozta műhamar az új köteleket, és most még nagyobb hozzáértéssel, még jobban odafigyelve kezdte kötögetni Sámsont. Űgyesen csinálta, gyorsan elkészült vele és a megadott jelre megint előugrottak a filiszteusok, hogy megfognák és elvigyék a vesztőhelyre. Sámson azonban ezeket az új köteleket is mint a cérnaszálat tépte le karjairól. Két szabad karját aztán elkezdte előre-hátra lóbálni, majd a magasba emelni, mint aki birokra készül és bemelegít. Ezt látva azonban a filiszteusok félelmükben mind szétfutottak, elmenekültek.

Harmadszor aztán – különös fúrfanggal – a zugolyján levő nyüstfonalat összefonta Delila Sámson hosszú hajával és kiáltott: „Rajtad a filiszteusok, Sámson!” Sámson való-

on megijedt, mert aludt, de az ismerős kiáltásra hirtelen felugrott fekhelyéről és – hájában a zugolyszegekkel – kiszaladt az udvarra.

Ott, mint aki ellenségeit keresi, forgott jobbra-balra, s a gyors fordulások következtében a hajfürtök végein lógó szegek összeverődtek, villogtak úgy, hogy senki nem mert közelébe se menni.

Delila azonban ezután se tett le tervéről. Kecsegtette az üzlet, hajtotta a női kíváncsiság. „Rettenetes – mondogatta magában –, kicsoda erő van ebben az emberben! Mitől van ez? Mi lehet vajon ennek a magyarázata? Nem nyúszom. Meg kell tudnom most már csak azért is!”, – serkentette önmagát. Mindennap előállt a kérdéssel: „Ki vagy te? Mi vagy te? Mitől van benned az a rettenetes erő? Csak nem valamely isten vagy?”, „Nem – felelte Sámson. – Nem vagyok isten, de Istennek szentelt vagyok anyám méhétől fogva. Nazireus vagyok. Soha bort vagy más részegítő italt nem ittam. Tisztátalan ételt soha nem izleltem. Nem jött ki soha egy káromlás a számon. Fejemet, orcámat nem érintette soha borotva.” – Delila szinte ígérvé állt Sámson előtt és félve hallgatta a vallomást. Még a háta is borsózott, de szemét nem vette le egy pillanatra sem Sámsonról. Figyelte arcjátékát, szeme gyöngyeit, mintha ezen keresztül próbálná Sámson igazmondását lemérni. És meg volt győződve, hogy most az egyszer Sámson tényleg az igazat mondja. A nyílt, tiszta szemeken keresztül mélyen lelátott a szívébe. Azt egészen kitérve látta. Mint egy nyitva felejtett ajtó, úgy állt előtte. „Most, most kell nagyon rá figyelnem, mert amit most fog mondani, az lehet a veszte, nekem meg az lesz a nyereségem.” És olyan kedvesen becézgette, simogatta Sámson, mint még soha. Győzelme biztos tudatában cselekedett most már mindent. Sámson nagyon fáradt volt és álmos. Delila kihasználta ezt az állapotot. Térdeire vonta Sámson, aztán elkezdte ujjaira a haját turkálni, ujjaira csavargatni, szétdobta, karjaira vette, mint valami fátyolt, enyhén meghúzgálta és közben folyton csevegett valamit. Sámson pedig úgy félálmosan, halkán mondta: „Igen, az az, amit turkálsz, húzgálsz, csavargatsz, a hajam, az az, azt, ha levágnák, elmenne az én erőm és olyan lennék, mint egy más ember.” – Delila lélegzet-visszafojtva hallgatta ezeket a szavakat. Szíve gyorsan kalapált és a következő tennivalókon törte a fejét.

Sámson – mint a kezdő alvó – egész testében megrándult, de aztán karjai erőitlenül lehullottak, s földet érve pihentek. A szabályos lélegzés a mélyen alvó ember csalahatlatlan jelét adta.

Úgy aludt Delila ölében, mint anyja ölében a gyermek. Csak Sámson nem volt biztonságban. Delila gyorsan ollót fogott és pillanatok alatt – nehogy felébredjen Sámson – lekopaszította a nazireusfejét. Ott heverték a hatalmas hajfürtök a földön, elválva örökre erős gazdájuktól. Nem fájt, mégis rettenetesen sok szenvedést hozott Sámson számára.

Az erős ember ott feküdt kopaszon, megkötözve a földön, mert Delila közben oda engedte le térdeiről és kiment, hogy behívja a filiszteusokat.

A szokásos kiáltásra Sámson a megszokott módon akart cselekedni, szabadulni a kötelektől, de érezte, hogy meg se tud mozdulni. Nincs ereje. Nem tudta, hogy alvás közben mi történt vele. Ellenségei könnyűszerrel megfogták, kiszúrták mindkét szemét, levezették Gázába, ott megkötözték két láncsal és bedobták a börtönbe. Az, hogy sötét helyre került – most már, hogy elvesztette szeme világát –, nem volt nagy csapás, hisz vak életére nézve úgyszólván lett volna kinn a szabadban is, de az, hogy kézimalmot kellett hajtani nap nap után, és hogy kenyérnekvalót örölt ellenségeinek, ez nehezebb volt számára mindennél. Egy reménysége volt: ahogy telt az idő, lassan már kezdett ismét nőni a haja. Maga sem tudta, mi lehet vele, de sejtette, hogy nem rutin kérdése csupán, hogy már nem jelent számára olyan nagy megerőltetést a malomkö forgatása. Egyre könnyebbnek érezte a munkát, és néha még egy kevés jókedve is volt, amikor forgatta a követ a kövön.

Egyszer, kívülről valami különös tömeg zaját hallotta zúgni. E zúgás erősebb volt a malom monoton hangjánál is. Kacaj, sikongás, zene, rivalgás egyre közelebbről! Látni ugyan nem látott semmit, de a huzatról is észrevette, hogy kinyílt az ajtó, és betódult a friss levegő, no meg az emberek. „Vigyük Dágon templomába!” – hangzott egy határozott férfi hangja. – „Vigyük! Vigyük!” – Újjongott a nép. És egy ifjú odalépett Sámsonhoz, láncait leoldozta lábairól, és kézen fogva vezette az ünneplő sokaság közé. Amikor meglátta őt a nép, dicsérni kezdte a maga istenét – Dágot –, akiről hitték, hogy kezükbe adta Sámson. Nem Sámsont ünnepezték, de vártak tőle valamit. Mulatni akartak rajta. Azt, hogy játszadozzék előttük. Ő aztán – mint a vakok általában – kissé előretartotta kezeit, és különféle esetlen dolgokat művelt az oszlopok között, hol az egyik, hol a másik oszlopnak ütközve. Egyszer aztán két egymáshoz közel álló oszlop közé került. Fáradtnak érezte magát. Engedélyt kért az őt vezető ifjútól, hogy egy kicsit megtámaszkodjon. Az ifjú megengedte. Sámson aztán egyik karjával az egyik, másik karjával a másik oszlopot karolta át. Mintha ezek az oszlopok sügtak volna neki valamit. Valamit, ami elkeserítette, de Istenre is emlékeztette. Érezte, hogy imádkozni kell, és amolyan igazi, nazireusi buzgó fohászkodással emelte két vak szemét a magasba és felkiáltott: „Uram, Isten, erősíts meg, csak még ez egyszer, ó, Isten! Még egyszer! Még egyszer!” Arca szinte fénylett. A tömeg csak bámult rá, talán azt hitték, hogy most valami új játékra készül, és már igazították is szájukat a nevetésre. Sámson pedig érezte, hogy izmai, erei duzzadnak, tenni kell valamit. Megragadta a két oszlopot, mélyet lélegzett, és hatalmas rántással kiszakította mindkettőt. Recseggve, ropogva szakadt le a mennyezet, maga alá temerve a nevetve bosszút álló, ünneplő filiszteustömeget. Hatalmas porfelhő csapott fel és szállt mindenfelé hirdetve a tragédiát.

Sámson testvérei szedték ki a romok alól, és temették el Czóra és Estháol között atyja – Manoah – sírjába. Sírfelírata talán ez volt: „Hűsz esztendeig ítélte Izráelt”.

Imre Albert

Várlak, Uram!

Hogy mikor jössz és hogyan találod
Epedve váró, szomjas szívemet,
Titok . . . Istenem.
Nem beszélek, mert mit is mondhatnék,
Hisz titkomat, hogy szívem kit szeret,
Ugyis ismered.

Várlak nappalon s átsírt éjjelen,
Égő lelkeimmel, örök kegyelem.
Közel vagy nekem.
Kisírt szemmel szemed szemlélem,
S közben imámat csöndben rebegeom:
Maradjál velem.

(1967)

† Háló Gyula

TOLVAJOK . . . RABLÓK . . .

Füledt, tikkasztó nyári délután volt. A hatalmas fákkal árnyékolt parkban üresen tátongtak a kényelmes székek és padok. Olyan sűrű volt a fák közé szorult meleg, hogy szinte bele lehetett markolni.

Az egyik platánfa alatt néhány fiú ült körül a betonból készült asztalt. Mintha nem is érezték volna a fojtó meleget, igen élénken vitatkoztak.

A véletlenül arra vetődő egy-egy járókelő ügyet sem vetett rájuk. Azoknak lettek volna ismerősök, akik gyakran közlekedtek a belváros aluljáróiban. Hosszú ideig az aluljárók voltak ugyanis a gyülekezőhelyeik, de a gyakori ellenőrzések, razzikák miatt új hadiszállást kerestek. Legalkalmasabbnak ezt a parkot találták arra, hogy feltűnés nélkül találkozzanak és „tervezgessenek”.

Lassan mintha kifogytak volna a témákból. Hosszan, némán nézték az asztalra festett sakktablát, mintha most már csak az lenne a legfontosabb feladatuk, hogy egy bonyolult sakkfeladványt fejtsenek meg.

A „Főnök” azonban nyugtalankodni kezdett, mind gyakrabban és idegesen nézgette az óráját, s érdeklődve fordult a hatalmas szobrokkal szegélyezett sétány irányába. A többiek is feltűnően kémlelték az utat. Valakit vártak.

Végre a fák között feltűnt a várva várt társuk, aki egy kis szőke fiúnak kézzel-lábbal magyarázott.

A Főnök alig várta, hogy hangközelbe érjenek, elkezdte korholni „Colos’-t a kése-delemért. A meglepett fiú a kis szőkét tuszkolta maga előtt és idegesen magyarázta, hogy ilyen kánikulában alig lehet valakit találni . . . Örüljenek, hogy egyáltalán nem egyedül jött vissza.

A magyarázkodást a Főnök erélyes közbevetése szakította meg. Érdeklődött az új fiú felől. Majd amikor „meggyőződött”, hogy használható lesz, egymás után mutatta be a csapat tagjait: „Bunyós”, „Csúzlis”, „Müszerezs” . . . Az volt az elve, nem feltétlenül szükséges a pontos nevet ismerni, sohasem lehet tudni . . . Azt azonban elmagyarázta, hogy a csapatban betöltött szerepüknek megfelelően kapták a fiúk a nevüket.

Utána röviden vázolta a korábban megtárgyalt tervet, ismertette a „Szőke” feladatát – ez lett a csapatban a fiú neve –, ami a figyelésből fog állani.

Müszerezs és Csúzlis napok óta figyelték a parkolóba érkező és távozó kocsikat. Pontosan tudták, mikor érkeznek, mikor indulnak, milyen emberek a vezetőik, hogyan hagyják ott a kocsikat, milyen értéktárgyak maradnak azokban. Megelégedéssel tapasztalták, hogy olyan dolgokat is hagynak a kocsikban, amire sokan felfigyelnek. Csúzlis már néhány napja akcióba lépett, és a parkoló feletti villanyégők közül néhányat kilőtt. Az est beálltával kellemes árnyék borítja a parkoló területét. Az autók és a sétány között, ahol a villanyok égnek, elég széles erdősáv húzódik, onnan sem kap világítást a parkoló.

Mikor beesteledett, főpróbát tartottak, mindenki megkapta a pontos beosztását.

A kis szőkének egy olyan bokrot jelölték ki, ahol őt nem lehetett észrevenni, ő azonban tisztán látta a parkoló kocsikat és az úttestet is.

A következő este korábban sötétedett, mert beborult az ég. Ez kedvezően befolyásolta működésüket. A Főnök még egyszer eligazított mindenkit. Megkezdték az akciót.

Szőke kényelmesen elhelyezkedett a bokor ágai között. De erőltetni kellett a szemét, hogy figyelemmel kísérje Müszerezs ténykedését.

Megcsörrent a szerszám a fiú kezében, s nyomban nyílt az egyik kocsi ajtaja.

Ekkor egy kerékpáros haladt el a bokor mellett, távolabbról pedig egy autó közeledt. Szőke éppen jelt akart adni társainak, mikor félelmetes fékcsikorgás vistsott bele az estébe, s a kerékpáros jajgatva terült el az úttesten.

Müszerezs a kocsiból kiemelt csomagot továbbadta. Ebben a pillanatban adott jelt

Főnök, s mindnyájan futottak a búvóhelyre. Bosszúsán káromkodtak, hogy megzavarták a jól előkészített akciót.

Még nagyobb lett a mérgük, bosszúságuk, amikor kibontották a csomagot, és különböző könyvek hullottak ki belőle. Szanaszét rugdalták azokat. Végül óvatosságból összeszedték a könyveket, hogy valahol elégecsék. Nem vették észre, hogy Szőke a zsebébe csúsztatott egyet.

A Főnök mindnyájukat hazaparancsolta azzal, hogy csak két nap múlva mutatkoznak a parkban, akkor is nagyon óvatosan.

Szőkének nyugtalan éjszakája volt. Egyrészt örült a kudarcnak, másrészt pedig szerette volna, ha valami értékes dologhoz jutott volna.

Másnap, mikor egyedül maradt, elővette a könyvet és megnézte a címét. Amikor elolvasta, valami felrémlt benne, mintha valamikor már hallotta volna, de nem jutott eszébe, hogy hol. „SZENT BIBLIA” – olvasta a könyv fedelére nyomtatott aranybetűket.

Csak többszöri elolvasás után emlékezett vissza, hogy amikor nagymamájánál nyaralt, ott látott ilyet. A nagymama elvitte egy különös templomba, ott olvastak ebből a könyvből. Ez a templom nem olyan volt, mint amiket itt ismer. Egyszerű vidékiház-külseje volt, de belül templomnak volt berendezve. Csodálkozott is akkor nagyon, mert ilyen templomot még nem látott. Arra sehogyan sem tudott visszaemlékezni, hogy mit hallott akkor a könyvből. Most nagyon kíváncsian nyitotta ki. Egy selyemszalag volt a lapok között, ott nyílt ki. Olvassa: „... sem tolvajok, sem nyeresz-kedők, sem részegesek, sem rágalmozók, sem rablók nem fogják örökölni Isten orszá-gát...”

Nem értette, mit jelent az olvasott szöveg, de nagyon meglepődött a kifejezéseken. – Tolvajok ... rablók ... visszhangzott az agyában. Hiszen ha az este elkapták volna őket, őt is tolvajként büntették volna meg. Nagyon különös érzés futott rajta végig. Soha nem vett részt még hasonló dologban. Most is csak azért hagyta magát rászédni, mert Colos azt mondta, hogy neki csak figyelni kell. . . . Nagyon felkavarta ez a néhány sor. Állandóan az foglalkoztatta, hogy ha elkapják őket, ő is börtönbe kerül. Nem hagyták nyugodni ezek a gondolatok. A megbeszélrt időre nem akart elmenni a találko-zóra. De nagyon félt Főnöktől, hogy Bunyósról rászabadítja, s az nem ismer majd irtal-mat. A libiből most már nem lehet kilépni, mert hamar elintézik.

Elment. Mindnyájan ott voltak a platánfa alatt. Még most is füstölögtek a méregtől az elszenvedett kudarc miatt.

A terv változatlan – kezdte Főnök –, mintha nem történt volna semmi.

A kis szőke agyában akkor is ott forogtak a szavak, mikor elhelyezkedett a bokor ágai között „... Tolvajok ... rablók ...”

Nem jegyzett meg többet az olvasott néhány mondatból, de ettől a két szótól nem tudott szabadulni akkor sem, amikor látta, hogy Múszerezés kinyitotta az első kocsi ajtaját.

Minden figyelme Múszerezés munkájára összpontosult, alig vette észre a suttogó hangot a bokor mögött. Egy egyenruhás férfi meg egy nő közeledett. Halkan beszéltek egymással. A kis szőke úgy érezte, hogy az oldalbordádjút szakítja ki a szíve, vagy kiugrik a torkán, olyan hevesen kezdett dobogni. Az árnyékban nem ismerte fel, hogy rendőr- vagy katonaruha van a férfin, pedig már majdnem a bokor mellé értek.

Merész ötlete támadt. Suttogva megszólította a férfit. Az először csak annyit értett: „tolvajok ... rablók ...”

Csak nehezen értette meg a folytatást, hogy egy „banda dolgozik” az autókön. Akkor aztán a közeli telefonfülkéhez ment . . . Amikor visszatért, a fiút nem találta sehoh.

Néhány perc múlva autók moraja hallatszott, de elhalt a zaj a környező utcákban. A kis szőke sem adott vészjelzést, így nyugodtan tovább dolgoztak.

Nem vették észre a közelgő óvatos lépéseket, csak akkor dermedtek meg, amikor a parkolót kézireflektorok fénye vette körül, s egy határozott hang szólította fel őket, hogy maradjanak mozdulatlanul. Néhány perc múlva az egész társaság ott szorongott a rendőrségi kocsikban, az autóból kiemelt szerzeményekkel együtt.

A kis szőke még ezen a nyáron leutazott nagymamájához vidékre, és úgy mesélte el otthoni élményét, hogy egy veszedelmes, tolvajokból és rablókából álló gépkocsi-fosztogató bandát tett ártalmatlanná.

Nagymamája nem tudott eleget csodálkozni, hogy örökké mozgékony unokája, aki máskor tíz percig sem tudott egy helyben megülni, most naphosszat olvassa magával hozott Bibliáját.

Both Ferenc

Fecske

Figyeljetek! Tanulságos lecke:
Berepült az ajtómon egy fecske,
Aztán neki az ablaküvegnek!
S bennem láttán gondolatok keltek:

„Mámorában szédülő fejednek
Fejjel mentél az ablaküvegnek.
Föl nem érted, hogy ahol nincs semmi,
Hogy lehet ott akadálynak lenni?”

Hogy ott, ahol látni való szemmel
A nagy semmi: nekimegy az ember
Valaminek, ami olyan nagyon van,
Hogy az ember feje belekoppan.”

Mert nem látja, azt gondolja, nincsen
Se' mennyország, se' pokol, se' Isten
Mind megannyi valóság, mit ember
Fel sem foghat fecske-értelemmel.

Balog Miklós
(A két középső versszak
Sík Sándortól való)

AZ EVANGÉLIUM HATALMA

Ez a történet a múlt század végének egy piciny darabja. Egy ember története. A hárommillió koldus történetében. Milliószeros nagyítóval is alig látható. De ez is része a „boldog” Ferenc József-korszak történelmének. Kitűnik belőle, hogy a sokat emlegetett békekorszakban sem volt boldog mindenki, akadtak boldogtalanok, olyanok, mint történetünk hősei is.

A 17 éves unoka nemrég fogadta be szívébe Jézust, és az örömmel dicsekszik nagypapjának új élményével. Válaszul a nagypapa is elmondja az 8 félévszázaddal előbbi romantikus megtérési történetét.

– Leányanya gyermekeként születtem. Csak arra emlékszem, hogy iskola helyett anyám libapásztorinak adott a harmadik faluba. Ezzel aztán le is vette a gondját rólam. Idegen faluban, ismeretlen gazdánál korán kezdtem az életet. Gondtalan játékot, tanulást én nem ismertem, csak a munkát meg a felelősséget. A libanyájak nem lehetett baja soha. Istállóban aludtam. Hajnalban kacskaringós káromkodásokkal ébresztettek. A villa nyelét sem tudtam becsületesen megmarkolni, de a trágyát nekem kellett kihordani a tehének alól. Aztán ahogy nőttem, úgy változott a tennivaló, csak az enni-való nem. A maradék volt az én részem, krumpliból, babból, hús nélkül, mert az ebéd javát a család ette meg mindig. Rám csak a munkánál számítottak, de az ebédnél nem. Jó szót sohasem kaptam, csak parancsokat. Vezettem a vetőgép lovait naphosszat. Csak fattyúnak hívtak, igazi nevemet nem hallottam. . . . Néha ellenállhatatlan vágyat éreztem anyámat látni, de nem lehetett.

Évenként egyszer-kétszer ugyan meglátogatott. Ilyenkor örültem, jólesett a cirógatása, néhány kedves szava. . . . Mikor elment, azt hittem, a szívem szakadt ki. Szerettem volna világgá kiáltani: Miért nincs mindig velem az édesanyám!? Hiányzott nagyon.

Ahogyan nőttem, előbb a sarlót, majd a kaszát kaptam a kezembe. Aztán mindig többet bíztak rám. Igyekeztem becsületes munkát végezni. Erőmmel a tekintélyem is növekedett. Azt is meg mertem már tenni, hogy egy összeszólalkozás után faképnél hagytam a gazdát. Tehettem, mert szerződéselem nem volt. Elmentem egy másikhoz. . . . Cseberből vederbe kerültem. . . . Igaz, itt a szőlőben dolgoztam, néha fél liter bort is kaptam, máskor néhány forintot a vasárnap délutáni szórakozásra.

Mindig jobban rákaptam az italtra. Takarékoskodni senki sem tanított, így aztán az alkalmi munkákkal keresett pénzemet sorrendre a gégegyi bankba raktam. A Fő utca melletti mély árokban hevertem részegen, hétfőre virradóra rendszerint ott ébredtem. . . . Sóvárogva néztem a cigány hegedűjét a szüreti bálon. Ha egyszer a kezembe vehetném! De vágyaimat megölte az ital. Lányok nemigen álltak szóba velem. . . . Kinek kellett volna a senki fia: Béni, akinek a két kezén meg a rajta való ruhán kívül semmije se volt. A lezüllött legénynél jobb partiról álmodtak a lányok. Huszonöt éves voltam már, mikor megnősültem. Tudtam én, hogy az öt évvel idősebb Huszusi csak azért jött hozzám, mert jobb kérést már nem várhatott.

Ettől kezdve aztán komolyabban kellett venni az életet. Pestre mentem dolgozni építkezésre. Hetenként egyszer jöttem haza gyalog. Itt ismerkedtem meg a hívőkkel. A nagy építkezésen nyüzsgő sok idegen ember között volt egy ember, aki más volt, mint a többi. A munkások nagyobb része káromkodással, kétértelmű viccekkel, csúfolódással enyhítette a kegyetlenül nehéz munka fájadalma. Napról napra hurcoltuk a meredek feljárón a téglát és a maltert, két-három emelet magasságba. Hamarosan feltűnt nekem, hogy a munkatársak között van egy szelíd tekintetű középkorú ember. Annál is inkább felfigyeltem rá, mert gyakran ő volt a gúnyolódás céltáblája. Ilyenkor aztán röpködtek feléje a számomra akkor érthetetlen szavak: „baptista, baktista, hívő”. Ő nem válaszolt gorombán senkinek, végezte a munkáját csendben. Máskor ő kezdett

beszélgetni hol az egyik, hol a másik munkatársával bűnről, kegyelemről, Istenről. Ebédnél imádkozni láttuk, este a szálláson egy könyvből olvasgatott. Engem is megkérdezett, hova való vagyok. Lassan megbarátkoztunk. Valahogy jó volt a közelében, valami melegsző drádt belőle. A nagyváros hidegségében jólesett ez nagyon. Mindig többet beszélgettünk, igaz nem sokat értettem a kegyes beszédéből, mégis jó volt vele lenni.

Többszöri hívására egyszer elmentem vele az imaházba is. Egy nagy helyiségben száznál is többen voltak együtt, nagyjából hozzá hasonló, barátságos, mosolygós tekintetű emberek, asszonyok, fiatalok, idősek egyaránt. Egy tekintélyes ember, valami papféle, beszédet tartott arról, hogy az ember bűnös és Isten ítélete vár rá. Összerezzentem ennek hallatára. Ugy éreztem, mintha Isten előtt állnék. Minden szava telibe talált engem. Majd Isten szeretetéről beszélt, arról, hogy el van készítve számunkra a bocsánat és azt el lehet fogadni. De hogyan? Imádságban kell ezt tenni. Erre nagyon megijedtem, hiszen én csak káromkodni tanultam, imádkozni soha. A szívem gyorsabban dobogott. A beszéd végén aztán sokan imádkoztak egyszerű szavakkal. Eppen azt mondták el, amit én is éreztem. Felbátorodtam, és utánuk mondtam: „Uram, Isten, köszönöm, hogy szeretsz engem és megbocsátottál nekem, Krisztusért! Ámen.” Nem is tudtam, mi történt velem, de valami soha nem tapasztalt békesség és öröm járta át a szívemet. Most már tudom, hogy akkor abban a beszédben Jézus hívott engem, abban az akadozó imádságban tulajdonképpen elindultam a követésére.

A következő szombaton nagyot nézett a feleségem, amikor megérkeztem, sokkal korábban a szokottnál és nem tántorogva. Átöleltem és elmondtam neki, hogy én már Jézusé vagyok. Értetlenül nézett rám, amikor letettem az asztalra az egész fizetésemet. Még jobban csodálkozott, hogy a vasárnapi ebéd után nem indultam a kocsmába, hanem egész délután szent énekeket dudorásztam. Ugy éreztem magam, mintha dohos pincéből léptem volna a szabad levegőre. Teleszívtam magam a bűntől való szabadulás jó illatával. Hiába hívtak a következő hetekben munkatársaim a kocsmába, nem kellett sem a korsó sör, sem a féldéci. Nem kívántam. Egyszerűen megszűnt az a hiányérzet, amit eddig az itallal gyógligtamam. A hívők között megtanultam imádkozni is. Egyetlen fájdalom volt, hogy nem ismertem a betűket, nem tudtam olvasni a Bibliát. Amikor ezt egyszer elkeseregtem a gyülekezetben, több testvér elhatározta, hogy megtanítanak írni-olvasni. Eleinte nehezen ment, de az a reménység, hogy egyszer én is olvashatom az evangéliumot, olyan erőt adott, hogy még azon a nyáron megtanultam olvasni. Észrevették a testvérek, hogy jó fülem és hangom van. Bevettek az énekarba is. Aztán hegedűt adtak a kezembe, sohasem felejttem el, amikor elcincogtam vele ezt a kis éneket: „Akin szívem örül”. Megtanítottak a hangjegyek elolvasására is. Még a következő év nyarán jártam ebbe az „iskolába”. Jó volt a pesti gyülekezetben. Sok kedves ismerősre tettem szert, alig vártam az estét, hogy mehessek a testvérek közé. Akármilyen fáradt voltam, mindig felüdültem. Jólesett nagyon, hogy a tanult testvéreknek is testvér voltam és nem kevesebb. Itt kaptam én mindent Jézustól, ami csak említésre érdemes az életemben: iszákosságtól, káromkodástól való szabadulást, igaz, tiszta örömet. Nincs szó, amellyel elmondhatnám azt a boldogságot, amikor hegedűmet kezembe véve szívem örömét szebbnél szebb evangéliumi énekekben kiénekelhetem. Nem tudok elég hálás lenni azért, hogy naponta szomjas szívvel Isten Igéje fölé hajolhatok, hogy azt magam olvassom. Boldog vagyok nagyon, fiam, boldoggá tett Jézus!

A nagypapa elbeszélése zokogásba torkollott. Végül is az idős ember és a hallottak hatása alatt álló unoka együttes énekben oldotta fel mély megindultságát:

„Bűnnek tengerében voltam
Elmerülve teljesen . . .”

Fodor János

AUTÓPÁLYÁN – HIVŐ SZEMMEL

Nagy izgalommal léptük át a határt Hegyeshalomnál. Nem azért izgultunk, mert volt valami rejtegetnivalónk és féltünk a vámósoktól, nem, a kis Trabantban nem volt semmiféle dugáru. De életünkben először indultunk Ausztria és az NSZK tájai felé. Ott volt bennünk a telített várakozás: vajon mit hoz számunkra ez a két hét, mi mindent fogunk látni és tapasztalni?

Imádkozva készülődünk az útra, imádkozva indultunk hazulról, és a határon eszünkbe jutottak a zsoltáros szavai: az Úrnak minden útja kegyelem és hűség . . . S néhány óra múlva már az autópályán robogtunk. Úttervező mérnök vagyok, ezért számomra különösen érdekes volt – szakmailag is – ez a kint eltöltött 14 nap.

Az Úr Jézus sok mindenre megtanította tanítványait. Az akkori világ eseményeit, aktuális dolgait használta fel arra, hogy a szellemi igazságokat közelebb hozza, érthetőbbé tegye számunkra. Gondolatok csak a mustármagra vagy az elgurult drachmára. Én ott az autópályán így imádkoztam: Uram, olyan sok érdekes, új dolgot fogok most látni. Kérlek, taníts meg által engem is úgy, mint annak idején tanítványaidat! Aztán elcsendesedett szívvel vártam, hogy megszólaljon az Úr.

Fogytak a kilométerek, egyre szebb lett a vidék. Égbe nyúló havas hegycsúcok, üdezöld mezők, sűrű fenyvesek, kedves, csillogó vízü tavacsák között kigyózott az út. Amerre néztem, minden hirdette az Úr dicsőségét, a természet hódolt alkotója előtt. Tekintetem átugrott egy szakadékat, majd követtem az autópálya könnyed vonalát. „Valahol itt kell lennie a híres Európa-hídnak – szóltam feleségemnek. – Vedd csak elő a térképet!” „Igen, itt van – szolt hűséges navigátorom –, nemsokára odaérkezünk.” Innsbrucktól délre aztán szemünk elé tárult a legszebb híd, amit valaha is láttam: 820 m hosszú, 190 m magas, gyönyörű mérnöki alkotás. Lent álltam a völgyben, nagy örömmel néztem a hatalmas építményt. S akkor szelíden megszólalt az Úr, és én tanítást vettem Tőle.

Lentről figyelve szinte éreztem a vasbeton erőjátékát. Ha átmentem volna a hídon, akkor semmi sem tárult volna a szemem elé ebből a sok szépségből. Lent voltam, és felnéztem a hidra. Milyen jó lenne, ha így tudnék mindig testvéreimhez is viszonyulni! Nem gögösen „átmenné”. Soha nem fogom egy másik testvérem életében a szépségeket felfedezni, ha mindig csak „felette” járok. Mélyebbre kell jutnom, hogy fel tudjak rá nézni, különbnek tudjam tartani magamnál! Jézus Krisztus is milyen mélyre hajolt le értünk! Elhagyta a menny bűn nélküli tisztaságát, ahol az Atya minden gazdagsága az Övé volt. Lejött erre a földre értem és érted. Lejött, és meghalt érettünk. Magára vette bűneink súlyát. Meghalt azért, hogy mi élhessünk! Szemem megpihent egy távoli hegy-csúcson, és dicsértem Isten hatalmas szeretetét.

Ezt a hidat Európa-hídnak hívják. Aki át akar rajta menni, annak fizetnie kell: előre meghatározott útdíjat. Mi, hívő emberek is készítettünk, napról napra építünk ilyen hidat: a szeretet Európa-hídját. Az 1Kor 12. részének végén Pál apostol ajánlja ezt a kiváltképpen való utat. Igen, a szeretet olyan, mint ez a híd: minden szakadékat, minden akadályt átível. Az Európa-hídat hatalmas pillérek, oszlopok támasztják alá. A szeretet Európa-hídjának pedig a különböző gyülekezetek a tartóoszlopai, teljesen mindegy, hogy melyik országban. Az egyik oszlop lehet kisebb, a másik nagyobb, az egyik lehet kör alakú, a másik ovális vagy négyszögletes. Az egyik gyülekezet lehet csupán néhány tagú, a másik több százas létszámú, az egyik lehet baptista, a másik adventista, a harmadik pedig pünkösdi. Egy dolog kapcsolja őket össze: a szeretet, és egy a feladatuk is: hordani mások terhét, segíteni másokat abban, hogy közelebb kerüljenek a célhoz. Ott a híd alatt állva érezttem meg teljesen: Isten hatalmas terve az, hogy eggyé tegye népét az egész világon, és hogy rá tudja bízni erre az eggyé lett népre a szeretetszolgálat csodálatos feladatát! Még valami világos lett előttem: az Európa-híd használatáért fizetni

kell, de aki a szeretet hídján akar közlekedni, az szabadon teneti azt, amikor csak akarja. Miért? Mert már Valaki kifizette az árát. Igen, ott a Golgotán Jézus Krisztus letette életét azért, hogy mi a szeretet hídján bárhová elmehessünk.

Sok mindent értettem meg Jézus Krisztus titkaiból a későbbiek során is. Az ember mindig azt látja meg a szemével, ami felé nyitva van a szíve. Legyen nyitva a szívének Isten országa felé, és észre fogjuk venni, hogy életünk legegyszerűbb, legszürkébb dolgában is ott rejtőzik az Úr Jézus bölcsessége. Építsük együtt tovább a szeretet Európa-hídját, hogy ezen a hídon keresztül minél többen megismerhessék és elérhessék az Úr dicsőségét.

Mézes László

NE EMLÍTSD A TÖVISEKET ...

Egy gondos, szerető szívű édesanyának születésnapja volt. Kisleánya azon töprengett, mivel tudná megajándékozni, megörvendeztetni anyukáját. Körülnézett kis játékaik között, de nem talált semmit erre a célra. Ez egy kissé elszomorította. Ahogy így töprengett magában, lassan a ború fellege oszladozni kezdett szívében. Mosolyra derült arcocskája. Megvan! – mondotta titokzatos mosollyal. Majd fölvette kis kézikosarát, megkereste játszadózó öccsét, kezét megfogta, és kiléptek a kapun. A házukhoz közel volt az erdő, a szélén cserjék és bokrok zöldelltek. Melegen sütött az őszbe hajló nap-sugár. Arany sugarai behatoltak az erdő rejtekébe is. A madarak barátságosan csiripeltek. A bokrok aljából néha félenk nyulak ugrottak ki és száguldottak tova a réten. A kisleány nem félt. Titokzatos öröm töltötte el szívét. Mennyire fog örülni anyukának, hogyha meglepjük vele, mosolygott magában.

– Hova megyünk, Nusi? – szólalt meg végre a kisleány.

– Anyukának viszünk születésnap ajándékot, Pistikém.

– Aztán mit viszünk, Nusi?

– Majd meglátod mindjárt. De már itt is vagyunk – mondotta a kisleány.

Az erdő szélén elterülő galagonya- és kőkénybokrokot beszötte egy kúszónövény, a szeder, amelyen csábítóan kékllett a sok nagy szemű gyümölcs. A kisleány az örömtől képzeletében előre látta már anyukájuk meglepetését. Jaj! – sóhajtott kissé meghatódva, végre mi is adhatunk anyukáknak valamit, amivel örömtől szerezhetünk neki. És nagy buzgalommal nekilátott a gyümölcs szedésének. Pisti követte példáját. Ment is volna a szedés szaporán, ha nem lett volna a szeder inddája tele tövisekkel, amelyek meg-megszúrták a gyermekek kezét. Gyakran felszisszentek a szúrásokra, és hirtelen szájukba kapták kis ujjait. Sajnos, így lassan telt a kis kosár. Kezük mindig több szúrástól sajnált. Pistike már sírásra is fakadt.

– Nusikám, én már nem szedek többet – mondotta, és sírva törölgette vérző ujjait.

– Csak még egy keveset, Pistikém! – biztatta a leány. – Tudod mit? – mondta hirtelen és leszakított a bokor mellől egy nagy lapulevelet. – Ezzel a levéllel megfogod a szeder indáit és én leszedem róla a gyümölcsöt.

Úgy is tettek. Így már szaporábban ment a szüretelés. Nem sok idő múlva színültig telt a kis kosár. A kisleány tapsolt örömeiben. Hogy fog ennek örülni anyuka – csicscsergett, mint az a kismadár, amely éppen most röpült a közeli bokrok tetejére. Örömeiben el is feledte már a tövisszúrásokat, amelyekkel tele volt mind a két keze. Majd karjára vette kosarát, megfogta testvére kezét, és sietős léptekkel indultak hazafelé. A kisleánynak csak most jutott eszébe, hogy anyukája talán azóta már keresi is őket. Útközben a kisleány öccséhez fordult és fontoskodva, nagy komolyan azt mondta neki:

– Pistikém, aztán anyukának ne említsd a töviseket. – A kisfiú kérdően nézett nővére.

– Miért, Nusikám?

– Azért, mert akkor anyuka sajnálni fog minket, és nem tud örülni majd az ajándékunknak.

Nemsokára hazaérkeztek. Anyukájuk úgy el volt foglalva a házi teendőkkal, főként az ünnepi vacsora készítésével, hogy észre sem vette a gyerekek távollétét. Gyermekait Isten ajándékának tekintette, sok öröme tellett bennük. Amikor megszületett a kisleány, úgy érezte, a nap is derűsebben mosolyog rájuk. Amikor pedig a fiú is megérkezett, a papa úgy járkált a házban fel és alá, mintha most nevezték volna ki hajóskapitánynak.

A gyerekek csendesen bezárták a kiskaput, és bementek a kis szobájukba. Nusi ke-reste, merre van anyukájuk. A konyhában foglalatzkodott. Arca piros volt, mint a rózsza. A tűzhely melege festette-e olyan szépre az arcát, vagy a szeretet? Biztosan mind a kettő.

A kislány letakarta kiskosarát egy színes szalvétával, aztán a mosdóba mentek. De akárhogy szappanozták kezüket, csak piros maradt a szedertől.

– Nem baj! – jelentette ki Nusi –, nem fog talán ezért reánk haragudni anyu.

A kapu felől nehéz léptek hangzottak.

– Megérkezett apuka! – kiáltott fel Pistike és rohant ki az udvarra.

– Gyerekek, vacsorához! – szólt ugyanakkor a mama.

Mielőtt asztalhoz ültek, a papa elővett egy csomagot és egy csokor virágot, és néhány meghatott, meleg szóval üdvözölte feleségét születésnapja alkalmából. Nusika is elővette kiskosarát és öccse kezét megfogva anyukája elé lépett:

– Anyukám, Pistikével szívből üdvözlünk születésnapodon, és arra kérünk, hogy fogadd el tőlünk ezt a kis ajándékot.

Majd levette kosaráról a terítőt, és íme, ott kékkelt a frissen szedett gyümölcs anyukájuk előtt. Anyuka átvette és meglepetéssel nézte a nem várt ajándékot. Pár pillanatig gondolkodott, miközben hol a szederre, hol pedig az előtte piruló gyermekeire nézett. Öröm és aggodalom, szeretet és féltés volt a szívében. Kitalálta, miről van szó, és csak annyit mondott:

– Köszönöm, drága gyermekeim! – majd hirtelen, akaratlanul csúszott ki ajkán a féltő szeretet hangja: – Mutassátok csak a kezeteket, hiszen ezek a gyümölcsök tövisek között teremnek!

A gyerekek ösztönösen hátratették kezüket. Nusi szeme könnyes lett, majd így szólt: – Anyukám, most ne említsd a töviseket! . . .

Anya és apa egymásra néztek és megértették a gyerekeket. Pillanatnyi csend támadt, melyet a kisfiú halk hangja tört meg: – Ugye, Nusikám, nem én említettem a töviseket? . . .

A kisleány felelet helyett megcsókolta öccsét. A szülőkből most tört elő igazán az öröm és a boldogság áradata. Őlbe kapták és összecsókolták őket.

Aztán hálát adtak Istennek ezért a kibeszélhetetlen családi boldogságért, amely igazi születésnap ajándék.

Kudelász Nándor

BEZÁRT SZEMMEL

Valaki csenget. Nem, ez az ébresztőóra. Már reggel van? Alig aludtam. Még egy kis nyújtózás. Bekapcsolom a rádiót. Milyen idő lesz ma? – No, vége a lustalkodásnak, mert elkésem, pedig nem szokásom. Így ni, az ágyneműt a heverő tartójába, igazgatnom sem kell. Tíz perc a fürdőszobára. Jól visz még ez a kis masina, hány éve is borotválkozom vele? Hét? Nem éppen nyolc éve vettem. Most vissza a szokott helyére. Mindent a jól ismert helyre, ez nálam létkérdés! Így könnyen megtalálom mindent. Nincs senki, aki elmozdítsa, felcserélje a dolgaimat. Nincs is senkim. Senkim . . . Jó ez nekem? Így legalább minden a helyén marad. Ez ugyan rendkívül fontos. Mégis jó lenne, ha lenne valakim . . .

Ez a kis konyha is jó. Minden a kezem alatt van. Reggelire nem kell sok, zacskós kakaó – de jó hideg! –, néhány szelet párizsi. Már készen is vagyok. Hány óra? – Milyen jól érzékeli még az ujjam! Pontosan hat? – Indulnom kell. Itt a fogason a táskám, benne a botom. Már öt éve lakom itt a negyedikben, ismerem minden lépcsőt, kanyart, a járdán a gödröket. A fekete szemüveg is elég lenne. Jól bezártam az ajtót? A harmadik emeletről visszafordulok, biztos, ami biztos . . . Jók ezek a korlátok, vezetnek, biztosságot adnak. – De friss a levegő!

Felgyorsuló lépések mellett, közeledik a busz. Ez a járat épp megfelel, nem kell átszállnom. Valaki megfogja a karomat, gyöngéd fogás, biztosan fiatal hölgy. Figyelm. A légiárról érzem, megérkeztem. A Duna vízének szaga az orromba csap. Ez az emelkedő már a Termál előtt van. Fél hét, ez az én pontosságom . . . Kényelmesen átöltözöm, fehér nadrág, fehér köpeny, mint az orvosoknak, ápolóknak. Már itt is a kezelőfülkém, ismerősek a csempék recéi. Frissen vasalt lepedő a kezelőasztalon, jólesik a fogása . . .

Héttől kilencig a férfiaké. Hallom a gyerekek hangját is. Ők először a tangentorba mennek. A férfiak viszont csak egy félóra múlva érnek ide a súlyfürdőből. Addig kérek néhány gyereket.

*

Kriszti anyukája! Ide előbb, aztán a tangentorba! Nagy lesz a tumultus. – Milyen aranyos ez a csöppség, nem fél tőlem. Vastag keretes, fekete szemüvegemtől sem. Little Syndroma. Kezdjük a lábán, gyors, könnyű mozdulatokkal. Mennyit engedett ez a láb! Már nem olyan zsugorodott. Hiába, a háromévi kezelés megtette a hatását! Úgy örülnék már, ha elindulna. Most a torna jön Krisztike, le, fel, le, fel . . . Még a kezét. A bal keze már egészen szabadon mozog. Érzem. Nem kell nekem elmondani a diagnózist. Csak hozzáérek, máris tudom, hogy van a páciensem. Megfogom a kezét, s észreveszem, mennyit javult.

– Egészségedre! Gyere holnap is!

*

Ez Csilla hangja.

– Gyere csak be, még téged is megkezellek. Aztán úgyis jönnek a felnőttek. Jártál már állatkertben? Láttál-e kígyót? Tudod, hogyan védekeznek a kígyómarás ellen? Kiharapják a marás helyét, vagy lelövik a lábukról azt az ujjat, amelyiket a kígyó megmárt. Ezt meg kell tenni, mert életveszélyes a kígyó mérge. Persze nem minden kígyó ilyen. Ezt egy ismerősöm mesélte, aki Brazíliában vadászgatott . . . Milyen a/lábad, hallod-e? Csupa heg. Háromszor műtötték a lábadat, hat hosszú vágás van már rajta.

Csak az a baj, hogy ezt mind itt csinálták Gy.-ben. – Megint műtét? Várj még velem! Majd szólok anyukádnak!

Micsoda kezéd van! Igazi zongoristaujjak! Vagy szülésznő is lehetnél. Tényleg, mi leszel? Hatodikos vagy, nemsokára döntened kell. Ülfoglalkozást válassz, légy műstopoló . . . Óvónő leszel? Valaki elmondta nekem a jó és rossz oldalát. Nem keserítlek veled. Te szereted az oroszt is. A kezedet ügyesen, egészen jól tudod forgatni. Nagyon érdekes a könyöküzület működése. Különös kis emelődaru az ember karja . . . Jó erős a csontozatod. Nálad nagyobb erőt kell kifejtenem. Ha levágatod a szép, hosszú copfjaidat, nem jöhetsz többet ide! Egészségedre!

*

– János bátyám! Jöjjön! Mi újság otthon, Barátin?

Jön a tavasz, a szerelem ideje. Én már nagyon régen voltam szerelmes . . . Ide üljön a székre. Bal váll, bal kar. Ezt erővel kell masszíroznom. Jól megtekergetem a karját, előre, hátra. Ropog. Még legalább vagy harminc évig, azután meg majd kicserélik, mint a szimeringet az autóban. Hogy a jobb vállát is gyűrjem meg? – Egészen elkapatom a betegeket. Egyszer megcsinálom szívességéből azt is, amit nem írt elő az orvos, aztán meg rászámítanak. Furcsa ezt a jobb kart kezelnem, mintha szőlőkarót forgatnék magam körül. Hiányzik a kézfej, a vagongyárba vitte le a gép. Nem mondhatok nemet, ráadásul földim is. Meszesedés a vállban, a nyaki csigolyákban. Spondylosis, így mondjuk. Szabványbetegség. – Csak kedden leszek itt, akkor várom. Egészségére!

*

– Tessék, jöhet! Táppénzen van? Derékcsigolyák. Nehéz a kannákat emelgetni? Éjjel egykor kezdődik a műszak? – Nekem is nehéz. Olyan eres már a kezem, mintha zsinórok lennének a kezem fején. Délfelé már nem érzem az ujjaimat, annyira elzsibbadnak. Fáj a térdem is, a műszak vége felé én is megyek a tangentorba. Erős, nagy nyomással engem is megmasszíroznak. Érti, engem, a masszórt! Olyan unalmas néha ez a munka, szinte taposómalom. Tizennégy éve vagyok sötétben. Budapesten és Frankfurtban műtötték a szemem. Bár ne nyúltak volna hozzá. Elektrotechnikus, az igen! Ha még megnyílhatna a szemem, negyvenéves fejjel is kitanulnám . . . Ismeri Kollár Sanyit? Tartálykocsival jár. Egyszer tejet, másszor bort szállít, még rumpuncsot is. Ide is hozhatna egy fuvart. – Holnap feltétlenül jöjjön, ki kell használnunk minden napot!

– Van itt még valaki? Fáradjon be . . . Ennyire fáj? Alig értem hozzá. Hiába, porcokorongsérv, ennek kés lesz a vége. Nem ugratni akarom. Ez ma már olyan, mint a foghúzás. Többet szenved így. Finoman csinálom, csak éppen az ujjam hegyével. Már nagyon nyomja az idegeket. Most a derékkal csinálunk ostoros mozgást. Ezt otthon is csinálhatja, amikor felkel, kezdje ezzel. – Most jön vissza a Szozuz. Nem tudták összekapcsolni. Bátor gyerekek, már a magyarok is tréningeznek. Csak nem hoznak szegényt a hazára?!

Vannak még kint? Nincs senki? Hová lettek a fiúkák? Kellemetlen, az ember feltölti a névsort, s akkor megint elfogynak. Egyik nap tizenöt beteg, másik nap harmincegy. Előjegyzem harmadikára és jön negyedikén. Ha nem kerül sorra? Visszhangzik a folyosó. Csak önmaguk iránt megértőek az emberek, másra nem gondolnak . . .

*

– Na jó, Norbi már úgyis vár a másik oldalon. Lehet, anyuka! Lepedővel együtt, a kis ruhája ne legyen hintóporos. Alig találom meg az asztalon, hathónapos. Nehéz át-

állni egy erős férfitest után egy ilyen kis tökmagra. Finomabban, Pistám, gyöngédebben, mintha lepkét fognál a markodban, még eltöröd a csontját. Csak ujjhegyed, a tenyér bőrével. A béna végtagok felől tornával, masszírozással hatunk vissza a központi idegrendszerre. Sokat segít. Azt mondják, évente hatezer ilyen gyerek születik. Mozgásérültek. Magzati állapotukban vagy szülés közben éri valami ártalom őket. Milyen kár ezért a kicsiért is! Aranyos. Olyan bársnyos még a bőre, szinte jólesik a kezemnek. Ha nekem is lenne egy kisfiam . . . És ha megvakulna majd? Engem kárhozzatna . . . Anyuka, nem kell elkeseredni. Sok gyereket talpra állítottunk már itt. Tangentor, galván, masszírozás, vitaminok – sokat segítenek. Csak türelem, futni fog még a Norbi is! Tegnap volt itt a Juditka, nagyon szépen megy, alig érinti már a falat . . .

Jó, hogy nyitva az ajtó. Az intézet szégyene ez a helyiség. Levegőtlen, nincs ablak, mint egy cella . . . Ha gyereket kezelek, kinyitom az ajtót. Az elszívók, ventilátorok? Ha bekapcsolom, fázna a betegek. Ilyet is csak az a balkezes tervező tud kiagyalni. Igen, neki, B.-nek kellene itt főni, szuszogni mindennap. Délfelé alig tudom megenni az ebédet, úgy émelyeg a gyomrom a hintőportól. Egy szép, napos, levegős helyiségben szeretnék dolgozni. Jobb lenne a közérzetem is.

*

Kilenc óra. A nők következnek. Betegek ők is. Férfi, gyermek vagy nőbeteg. Segítésre szorul mindegyik, nincs különbség előttem. Kényes vagyok a munkahelyi viselkedésre. A tisztességes modor az én szakmámban alapfeltétel. Emberi kapcsolatomban nagyon sokat jelent ez a munkahely. Munkatársak, páciensek. Kárpótolnak. Sokat beszélgetünk, viccelődünk. Ez nekem az élet. Tanárok, irodisták, télesztagok, melósok jönnek. Mindenféle ember. Tájékozodom. Sokféle informátorom van, változatos élet, az ezerarcú emberiség jelenik meg ebben a háromszor két méteres kabinban. Kicsordul belőlem is olykor a szomorúság, pedig igyekszem vidáman, füttyörészve mozgatni az ujjaimat. Van, aki a sötét szemüvegem mögé lát. Némelykor jólesik ez a megértés, máskor az asztal alá nyom. Miért vagyok ilyen szerencsétlen . . .? Ha nem kell bejönnöm két-három nap, nem bírom ki. Megteszem a szokott utat, egy kis tréccselés a kollégákkal, betegekkel, és megyek haza. Belül mindjárt könnyebb lesz valami . . .

Ez most egy fiatal hölgy. Már a hangjáról tudom. Hogy viselkedik ez a derék? Ülni nem tud? Spondylosis lumbalis. A leggyakoribb. Terjed a felnőttek között is a mozgásszervi betegség. Rohanástól, strapától? Vagy korcsosodunk? Az éjjel hideg volt a negyedik emeleten. Rosszul aludtam, kiálltam az erkélyre egy kicsit. Rapszodikus ez az időjárás. Kórkörös dörzsöléssel elmasszírozom az idegeket. A csigolyák. Kórházban dolgozik? Akkor kollégák vagyunk. Csak ez a Vízügyé. Mi se kint, se bent . . . az egészségügynél. A bérezés sem megy előre. Kevés a pénz. Borraival? Van, aki ad, van aki nem. A vezérek pedig ezt is beszámítják. El vagyunk itt zárva, nincs fejlődés, továbbképzés. A kórházban nekem is más volt. Könnyebb, változatos . . . a balesetn voltam. A szemműtétem után kerültem ki onnan ide. Ez nagyon unalmas hely. Sablonmunka, akkor is tudná az ember, ha semmit sem tanult volna. Pedig az ORFI-ban én is lehúztam három évet. A fürdőnek ez az átka . . .

*

– Tessék bejönni, néni! Ide a botját. Nem hajlik rendesen a térdé, elkoptak a térdizületek. Hogy mennyire kopik az ember, talán jobban, mint az autó! Sokat sétáltak már ezek a lábak. Sok batyut becipeltek Szabadiból a piacra. A gyerekek legalább hálásak? Igen, feláldozza értük az ember magát . . . Majd eljönnek a temetésre, meg azért a néhány kacatért . . . Talán nem is kár, hogy nekem nincs családom. Vagy ki

tudja? – Jó a víz, jód, kálium-karbonát, vas és még vagy tizenhárom-, tizennégyféle vegyelem van benne. Dotációval működik a Termál is. Sokba kerül, míg a csapon kifolyik a kádba a víz. A betegek nem is tudják . . . Tornáztassuk csak egy kicsit ezt a tétet. Engedje lazára, nénikém! Hajlítsa be, most nyújtsa ki! Vissza, előre, vissza, előre . . . Egészségére!

*

Zsuzsa belém karol az ajtó előtt, nem is kell a bot. Valamelyik kollegina mindig segít. Mintha férj és feleség lennénk. Biztos a lépésem . . . Itt a busz . . . Most megyünk át a hídon, a következő megállónál . . . Ismerős gyerekszívaj. Most bezárom az ajtót. Kicsukom a világot. Nem akarok látni senkit. Megint annyit beszéltem ma, hogy kiszáradt a szám. Hiába, a betegek elesett állapotban vannak, vigasztalnom kell őket . . . Most a szőnyegen végigtolom egypárszor a tolit. Nem sok szemét van. Nincs, aki szemeteljen. Jó zene ez a Kossuthon. Mi is a címe? Majd bemonadják. Megnézhetném a műsorban is. No, egy kicsit a Braille-t! El-ső-ol-va-sá-si gya-kor-lat . . . Mi is ez itt, keressünk könnyebbet! Talán ezt itt. Bra-il-le, vagyis Braille La-jos ha-lá-lá-nak szá-za-dik év-for-du-ló-já-ról . . . Tovább! Sza-lad a ló, az ab-lak-ból lá-tom . . . Hiába, nem érzékelik az ujjaim a pontokat. Csak úgy zsbognak. Megvagyok én enélkül is. Rengeteg információ zúdul rám a világ minden tájáról, csak győzzem feldolgozni! Felerősitem a rádiót. Mi ez? Mindegy. Ledőlök egy kicsit. Pihentetem a térdem . . . Ah, de jót szundítottam! Mit is álmodtam? Hogy otthon jártam . . .? Olyan boldog voltam a gyerekek között. Snüroztunk, én nyertem a legtöbbet . . .

Szombaton meglátogat az édesanyám.

Pócsik Béla

Add meg!

A titkot, melyet megnyitni
nem lehet a földön,
s kutatni miért szenvednek
többet mások, mint én
– nincs jogom!

De add meg hangom
melegé érlelődését!

Szórád Ágnes

„... EZZEL IS SZOLGÁLNI SZERETNÉK ...”

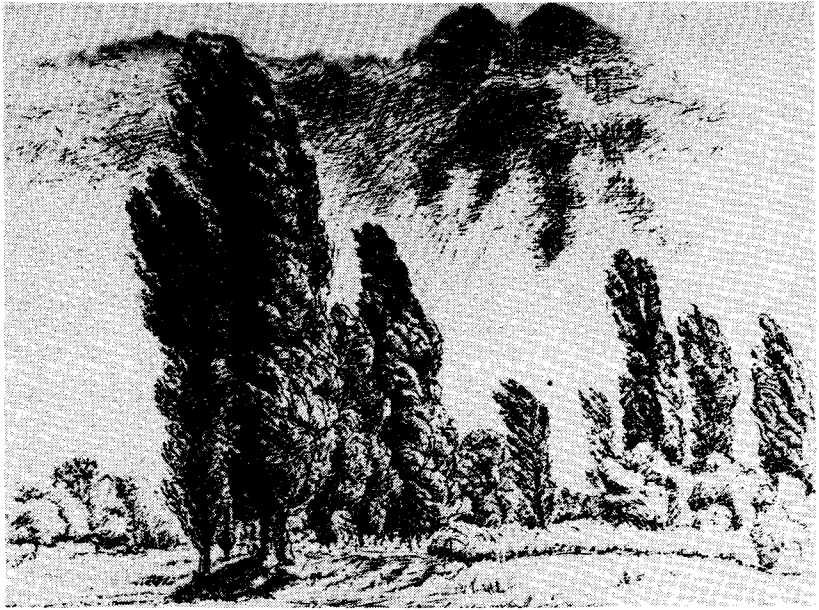

„Nem tudom, hogy Istennek mi a szándéka azzal, hogy idős korban terelődött a figyelem képeimre és rajzaimra – de azt tudom, hogy Önála nincsen véletlen, én ezzel is szolgálni szeretnék.” Ezekkel a gondolatokkal búcsúztunk Kiss János festőművész-lelkipásztor testvérünkötől, akinek nagy sikerű kiállításáról a Békehírnök is beszámolt. Kiss János testvérünket sokan szeretik és becsülik nemcsak a H. N. Adventista Egyházban, hanem a többi szabadegyházi közösségekben is, hiszen 1967-től nyugugalomba vonulásáig a Szabadegyházak Tanácsa Lelkészképző Intézetének volt a gyakorlati teológiai tanára. Mégis kevesen ismerik őt úgy mint festőművészt. Szerénysége miatt sokan nem tudják, hogy a művészet terén is jelentős alkotások kerültek ki a keze alól.

A Mosolygó Antal Művelődési Házban működik a XVI. kerületi képzőművészeket tömörítő Corin Klub. Itt került megrendezésre 1979 februárjában Kiss János kiállítása. Helyhiány miatt csak 53 képet tudtak kiállítani, de a zsűri jegyzőkönyve további kiállításokat sürgetett. Dr. Domonkos Imre művészettörténész pedig így kezdte méltatását: „Egy nagy művész kiállításának megnyitására gyűltünk össze.”

Először életéről, művészi pályafutásának kezdeteiről kérdeztük Kiss János testvért.

– „1905. július 2-án, a Hunyad megyei Piskén születtem. Csendes, gyenge fizikumú, szemlélődésre hajlamos gyermek voltam, így hamar vonzott a rajz és a festés, a világ megörökítésének varázsa. Művészeti tanulmányaimat Budapesten, Podolin Volkman Artúr szabadiskolájában kezdtem, majd a Kecskeméti Művésztelepen, Révész Imre vezetése mellett folytattam. 1925–1932-ig a Képzőművészeti Főiskola hallgatója, majd tanársegédje voltam Budapesten. Itt gondos, nagyon sok irányú képzést kaptam, hiszen kiváló mestereim voltak. A festő szakon Rudnay Gyula, a művészeti grafikai osztályon Olgyai Viktor és Varga Nándor, a freskó szakon pedig Dudits Andor voltak a mestereim. Hatásuk egy életen át eltkísért. Rudnaytól az alföldi táj szeretetét, szépségének áhítatos tiszteletét tanultam, Olgyaitól és Varga Nándortól a grafikai technikák sokoldalú ismeretét. A főiskola elvégzése után a grafikai osztályon Varga Nándor mellett voltam tanársegéd.”

Az az időszak, amit Kiss János a Képzőművészeti Főiskolán töltött, a XX. századi magyar grafika legnemesebb törekvéseit bontakoztatta ki. Ezeket a hatásokat és ennek a korszaknak eredményeit máig őrzi Kiss János testvérünk művészete. De a szecesszió grafikájának hatásáról sem szabad elfeledkeznünk. Kiss János a betűvetésnek is avatott mestere, melyben a szecesszió által kialakított sajátos betű- és díszítésritmus legnemesebb törekvéseit művelte és műveli ma is.

Hogyan lett a fiatal, nagy tehetségű, nagy művészi karrier előtt álló fiatalemberből adventista lelképásztor?

– „Korábban katolikus voltam, de nem volt semmi kapcsolatom az egyházal. Harmadéves voltam, amikor nyáron megfáztam és kórházba kerültem. Egy apáca révén ismerkedtem meg egy katolikus pappal, akinek bizonyoságtevése nyomán mindennél fontosabb lett számomra Jézus. Ezután kerültem kapcsolatba Tóth Tihamérral. Az volt a tervem, hogyha neves festő leszek, belépek egy szerzetesrendbe, és itt fogok szentképeket festeni. Volt egy művészársam, Feld Lajos, akivel jó barátságban voltam. Ő beszélt nekem először az adventistákról, iratokat is hozott, de én bizalmatlanul fogadtam. Csak amikor a Biblia olvasása közben rádöbbentem, hogy igaz, amiről az adventisták prédikálnak, akkor mentem el a gyülekezetbe, 1929 májusában. Hamar döntöttem. Hatheti oktatás után, 1929. július 3-án Zeiner Alajos merített alá a Székely Bertalan utcai gyülekezetben. Egy ideig még a főiskolán dolgoztam, majd 1932 nyarától segédlelkési szolgálatba álltam. Ennek minden állomását nehéz felsorolni. Először a Mátra vidékén, majd Budapesten teljesítettem szolgálatot. Ezután elkezdődött a vándorút. Könnyen helyeztek, mert egyedül éltem. 1934 őszén Kisterenyére, 1936-ban Kiskunfélegyházára, 1938-ban Nyíregyházára kerültem. Itt ismerkedtem meg Kiss Lajossal, a magyar néprajztudomány jeles művelőjével, aki ott múzeumigazgató volt abban az időben. Egyik főiskolai művészársamnak, Boross Gézának volt az apósa. 1942-ben, amikor nagyon nehéz volt istentiszteleteinket megtartani, ő is megpróbált segíteni, de sajnos nem sok eredménnyel.

1939 októberében Munkácsra, 1940-ben Miskolcra, Makóra, majd Fehérgyarmatra helyeztek. 1943-ban Hajdúböszörményben és környékén végeztem szolgálatot. 1938 márciusától Miskolcon mint területi osztálytitkár tevékenykedtem. Hozzám tartoztak a belmissziói ügyek. 1953-tól ugyanezeket az ügyeket most már Budapesten, országos hatáskörrel intéztem. A H. N. Adventista Lelkészképzőben 1957-től tanár voltam, adventista dogmatikát, gyakorlati teológiai tudományokat oktattam, majd 1967-től a Szabadegyházak Lelkészképző Intézetében is tanítottam. Tanítványaimra sok-sok szeretettel emlékezem.”

Tudom, hogy ez az emlékezés nem egyoldalú. Mi is, akik tanítványai lehettünk Kiss testvérnek, sok lelkigondozói tapasztalatot és mély igei látást kaptunk tőle, hogy kamatoztassuk.

A prédikátori szolgálat mozgalmas éveit folytatott Kiss testvér művészi tevékenységét?

– „Igen. Képeim is tanúsítják ezt. Amerre jártam, festettem rajzoltam. Festés közben sokszor tartottam bibliaórárt, vagy hosszas lelkigondozói beszélgetést folytattam. Nagyon sokat dolgozom. 1953-ban tagja lettem a Képző- és Iparművészek Szakszervezetének és a Magyar Képző- és Iparművészek Borsod megyei Szervezetének. Több megyei és országos kiállításon vettem részt. Az egyik miskolci gyűjteményes kiállítás 27 képet mutatott be nagy sikerrel. Erről a helyi lapok is írtak. De nemcsak megyei, hanem országos kiállításokra is elkerültek munkáim. Részt vettem a Miskolci Grafikai Biennálén, a vidéki művészek országos kiállításain, az árvízkárosultak javára rendezett kiállításon. Amikor Pestre kerültem, először az óbudai képzőművész kör életébe kapcsolódtam be. Jelenleg itt Rákosszentmihályon vagyok kapcsolatban a kerület képzőmű-

K. G. 1916

vészeivel. Legutóbbi kiállításom előtt, amikor zsűrizték képeimet, azt javasolták a Képzőművészeti Alapnak, hogy vegyen fel tagjai közé.”

Kiss János művészete természetelví, a teremtett világ tiszteletére épül, arra a hitre, hogy a teremtett világ Teremtőjéről beszél. Visszafogott hangulatú tájai, magányos tanyái – Rudnay Gyula művészetéhez hasonlóan – az alföldi festészet legnemesebb hagyományait őrzik. Képeinek abban van a varázsa, hogy a természet előtti elcsendesedést áhítatát tükrözik. Az emberek is a tájban jelennek meg rendszerint. Tanyákat látunk, fáknek titkait ismerhetjük meg.

Kiss János a fák szerelmese, portrékat fest róluk. Számára a fa nem dekoráció, nem háttér csupán, hanem ezeknek a fáknek arcuk, sorsuk és történetük van. Nem véletlen, hogy a Biblia is sokszor említi hasonlatként a fákat. Kiss János művészete mégsem idegen az embertől. Emberábrázolásaiban is azt a harmóniát, azt a szépséget keresi, amit a tájban is megtalál.

Ez az emberközpontúság nemcsak portréin mutatkozik meg, hanem aranyos fényben fürdő tanyaképein is, ahol a táj már nem érintetlen, hanem az ember teremtett a tájból új harmóniát a maga képére és hasonlatosságára.

Képeinek érzelmezőgazdagsága, tájszeretete a nagybányai mesterek tájélményét, az alföldi festők tüzes kolorizmusát örökíti tovább. Színeinek titkáról is kell néhány szót szólnunk. A legjellemzőbb színe talán a zöld, mely tavaszi éles harsogásától az őszi mező fáradt, szürkébe omló beteljesedéséig ott van képein. Néha vastag, széles ecsetkezeléssel dolgozik, máskor légiesen áttetsző puhasággal. Különösen a meleg színeket szereti. De Kiss János nemcsak az ecsetnek, hanem a tollnak is mestere. Hibátlanul, biztos kézzel rajzol, minden grafikai technikát mesteri szinten művel. Grafikai munkáin a vonal puhasága, hajlékonysága, a rajzok, a metszetek és a rézkarcok fénytelisége ragadja meg a nézőt leginkább. Ezek a rajzok nemcsak a való világ körvonalait rögzítik, hanem azt is, amit nem lehet lerajzolni, hanem csak látni és láttatni lehet.

Végül Kiss János testvérétől, mint lelkészeink egykori nevelőjétől, ma is aktív lelkipásztori munkát végző szolgatársunktól azt kérdeztük, hogy mit üzen a mai fiataloknak, gyülekezeteink ifjúságának.

– „Vannak hívők, akik úgy gondolják, hogy Isten tiltja a művészet művelését és alkalmazását. Ez a felfogás nagyon téves. Hiszen a Teremtő úgy alkotta meg az ember lakását, az Őt körülvevő természet világát, hogy az tekintetre kedves, vagyis szép legyen.

Bennünket emberek is megtisztel azzal, hogy kinek-kinek különféle talentumot, tehetséget, művészi alkotói képességet ajándékoz. Ezt azért teszi, mert szeret bennünket és azt akarja, hogy akiknek talentumokat adott, azokat embertársaik javára, gyönyörködtetésére hasznosítsák. Akik teljesítik az Úr akaratát, azok mások boldogságát és Isten dicsőségét szolgálják, és maguk is áldásban részesülnek. Aki pedig elásza a talentumát, az megfossa úgy önmagát, mint embertársait az áldásoktól és ama napon mint haszontalan szolgát a külső sötétségre vetik.

Nyilvánvaló, hogy Isten nemhogy tiltja, hanem szereti a művészi szépet. Szeressük azért mi is az Isten alkotta természet szépségeit és értékeljük az Általa művészi tehetséggel megajándékozott emberek alkotásait.

Akiket pedig művészi képességgel ajándékozott meg az Úr, azok ne hagyják azt paragon heverni, ne ássák el. Már ifjúkortól kezdve fejlesszék, műveljék, képezzék Isten adta tehetségüket. Hasznosítsák azt embertársaik javára, örömére. Tegyék ezzel is szebbé, boldogabbá, értékesebbé úgy a mások, mint a maguk életét.

Erre igyekeztem én is, mert megértettem, hogy az ilyen irányú tevékenységünk nem akadályozza, hanem inkább gazdagítja lelki életünket.”

Dr. Szigeti Jenő

A HALÁL ÉLMÉNYE

I.

A fenti címmel ad érdekes ismertetést Ruszthy Éva, a Vigilia 1978. novemberi számában dr. Raymond A. Moody amerikai pszichiáter tudományos alaposággal végzett vizsgálatairól, amelyeket a „halál küszöbére” eljutott 150 személy tapasztalata alapján készített. A cikk nyomán több kérdést kaptunk a témával kapcsolatban, ezért is látjuk érdemesnek beszélni róla.

A szerző állásfoglalás nélkül mondja el a klinikai halált átélt személyek tapasztalatait, és rendszerezi a tapasztalatokban található élményelemeket. Így az ovasónak nincs mit cáfolni, vagy megerősíteni. Csak aláhúzni lehet Ruszthy Éva megállapítását: „Moody tárgyilagos, lelkiismeretes krónikás csupán, aki olyan súlyosnak, olyan óriási jelentőségűnek látja az általa összegyűjtött anyagot, hogy szentségtörésnek érezné hogy, ahhoz bármit is hozzátegyen . . . A következtetéseket mindenkinek magának kell levonni.”

Ez a mondat azonban mégis megnyit egy gondolatsort mindenkiben, amelynek irányát nyilvánvalóan befolyásolja az egyén beállítottsága, tudatos eszmei tendenciái. Nem mentes ettől maga – az egyébként tárgyilagos – szerző sem, amikor saját véleményét is kifejti: „Ezek azt bizonyítják, hogy minden tekintetben fontos következményekkel jár, ha arra nézve kapunk adatokat, hogy a lélek vagy a szellem a testtől függetlenül is létezhet és külön világa van.”

Ennyi meditálást – minden rendszerezés nélkül – mi is megengedhetünk magunknak anélkül, hogy állítanánk vagy cáfolnánk bármit is. Erre egyébként sincs szükség, mert maguk a tapasztalatok is szubjektív jellegűek – függetlenül azok nagy számától – és nem bírnak a tudományos bizonyítékok erejével.

Sokkal érdekesebb volna, ha ismernénk az interjúalanyok életét, neveltetését, vallásos szemléletét és élettapasztalatait. Érdekes lenne megtudni, hogy a megkérdezettek elbeszéléseiben említett tizenöt tapasztalati elem közül a közösen előforduló elemek száma hogyan aránylik az életvitelükben előforduló közös vonásokhoz, mint például a lelkiismeretesség, a vallásosság, s ezen belül a túlvilágról és az itéletről kapott gyermekkori tanítások és a neveltetésükben előforduló közös vonásokhoz. Ez esetben messzebb menő következtetéseket tehetnénk. Ezek hiányában inkább további kérdések vetődnek fel bennünk: Például, mi a magyarázata annak, hogy a levágott végtag (kéz, láb) tovább „fáj”? Mi a különbség a lázalom és a halálküszöbi látomás között? Mivel magyarázható az, hogy a néhány percig vagy másodpercig tartó álomban oly sok „történést” él át az álmódó, úgyhogy az az érzése, mintha egész éjszaka álmódott volna? Vagy ha valakit mély álmából felráznak, és a teljes ébredés pillanatáig eltelt néhány másodperc alatt megálmodja az ébresztés „előzményeit”. Ha a lélek a testtől valóban függetlenül élhet, miért szükséges az elváláshoz a test biológiai halála?

A Biblia tanítása szerint Isten az embert a maga képmására teremtette. Otthonál Édent adta neki. Az ember még a bűn által megrontva is kitörölhetetlenül hordja magában az istenképmást és az Éden elmosódott képét. Így válik lehetségessé, hogy a halál küszöbén, amikor már minden földi elveszíti értelmét és jelentőségét, amikor már megszűnik a kommunikáció az érzékelhető anyagi világgal és a tudatról lehámlik minden, ami az embert rendeltetésének útjáról letérite, akkor egy pillanatra felvillan előtte – talán a tudatalattiból előtörve, ahogy Ádám mondja, „Az ember tragédiájá”-nak Falanszter-jelenetében – „az Édenkertnek egy késő sugára”.

„Szívrohamban haltam meg; és amikor ez megtörtént – mondja az egyik interjúalany –, hirtelen egy mezőn találtam magam. Olyan csodálatosan zöld volt, amelyet nem látni a földön. Nagy fényesség vett körül, csodálatos meleg fény . . . Előrenéztem és a mezőn magam előtt egy kerítést láttam. Elindultam a kerítés felé, a túlsó oldalán láttam egy férfit, aki szintén megindult felém. Utánányúltam, de valami visszahúzott . . .” Ha a költőző madarak vagy a tengerben élő lazac és az állatvilágban számtalan faj elkülönített egyedi példányai az elődök ismerete, a tőlük kapott tanítás nélkül generációkon keresztül meg tudják őrizni egy kialakult – vagy beléjük plántált – ösztön alapján vonulásuk útját és számos szokást, akkor az ember ne lenne – érzékeny a Teremtő által beleplántált, a történelem kezdete óta magában hordott vágyakra és célokra?

Isten az embert tiszta lelkiismerettel ajándékozta meg a teremtéskor. Az évek során elaltatott lelkiismeret – ha felébresztik – a teremtéskor kapott érzékenységgel képes felmérni múltját, a Teremtő jelenlétében. A „fényes Lény”-nyel történő kommunikáció nem lehet-e valamilyen szembesítés saját múltjával? Jellemző volt a tapasztalatok elmondásában az is, hogy a keresztény Krisztussal, a zsidó egy angyalal azonosította a „fényes Lényt”, a vallás nélküli pedig nem tudott asszociálni. Az emberben a saját korábbi ismerete szerint istenkép vetítődik ki látomásaiban.

A halálküszöbi látomások felismerése nem új keletű. „A zsidóknál volt olyan meggyőződés, hogy a haldoklónak látomásai vannak. Azon viszont megbotránkoztak, hogy ebben a látomásban az Úr Jézus mutatja meg magát megdicsőült Messiásnak, akit ők keresztre feszítettek” (Gál Ferenc: Utón a teljesség felé, Bp. 1977. 224. old.)

Bibliai példákat is találunk arra – amit a szerző az interjúalanyokról elmond –, hogyha valaki olyan tapasztalaton ment át, amelynek során közelebbi kapcsolatba került a számunkra láthatatlan világgal, annak élete megváltozott. Saul, a damaszkuszi úton a Názáreti Jézus követőinek üldözése közben találkozott Krisztussal. Nem a klinikai halál állapotában, nem a halál küszöbön. Nem történt test-lélek különválás. Egészsége és értelmi képessége teljes birtokában látta meg a „fényes Lényt”, aki meg is nevezte magát: „Én vagyok Jézus, akit te kergetsz” (ApCs 9:5). A Bibliából azt is tudjuk, hogy Saul élete a látomást követően teljesen megváltozott. Később 2Kor 12-ben már beszámol egy újabb Istentől kapott kijelentésről és látomásról, de nem tudja eldönteni, hogy „felemelkedése”, „elragadtatása” testben vagy lélekben történt-e. Ő nem azt mondta el, hogy mit látott „felülről”, hanem a mennyei dicsőségről beszél: „amit szem nem látott, fül nem hallott . . .” Ha Pálból elragadtatása idejére a halhatatlan lélek eltávozott volna, akkor – az elragadtatás időtartamától függően – vagy a klinikai, vagy a biológiai halálba kellett volna jutnia, de erről nem volt szó.

István vértanú a halál küszöbén látta meg a „fényes Lényt”: „. . . a mennybe függesztvén szemeit, látá Istennek dicsőségét, és Jézust állni az Istennek jobbjá felől . . . Ime látom az egetek megnyílni, és az embernek Fiát Isten jobbjá felől állni” (ApCs 7:55–56). Valóban a „halál küszöbén” volt, de nem a klinikai halál állapotában, nem a test és a lélek különvált állapotában. Tapasztalatát értelmes beszéd által fejezi ki.

A klinikai halált átéltek személyek elmondják, hogy a halál küszöbén „olyan rendkívüli gyorsan követik egymást a képek, hogy szinte egyszerre lehet látni az egész életet. De bármennyire gyorsan peregnék is a képek, mégis hihetetlenül élénk és valószínű.”

A tapasztalat hasonló élményt idéz fel bennem. Munkatársammal 1947 nyarán egy búkkaljai faluban fürödni mentünk. A meredek partú tó vize már a második lépésnél ellepett. Társam nem tudott úszni, így tervünk meghiúsulni látszott. Ekkor egy, a tó közepén úszó póznát fedeztünk fel. Beúsztam érte, és a partra húztam, majd segítségével a mélybe eveztem. Amikor messze benn voltunk, észrevettem egy másik póznát is kissé távolabb. Társamat magára hagyva érte úsztam. Már éppen elértem, amikor segítségkiállítás törté meg a csöndet. Barátom hangja volt. A póznát oldalról fogta, s az forogni kezdett, ő pedig ismételen a víz alá merült. Úgy tűnt, már nem bírja magát tar-

tani. Mentésére siettem. Közelébe érve, a fuldokló kétségbeesésével rám vetette magát, görcsösen átkarolt a kezével és a lábával. A következő pillanattól már mindketten a víz alatt voltunk. Halálküzöb? Tény, hogy eszméletünket nem veszítettük el. Nem „felülről” láttuk vergődő testünket, hanem nagyon is együtt voltunk vele, küzdve az életért, életünkért. Az egész küzdelem 10–15 másodperc lehetett csupán, de ezalatt szinte egyszerre láttam az egész életemet, a 20 év minden fontosabb mozzanatát, hihetetlen élességgel. De ebből a néhány másodpercből még arra is futotta, hogy egy számottegő gyorsaságával dolgozzam fel magamban a különböző kombinációkat és az esetleges cselekvési lehetőségeit és konzekvenciáit: „Hagyjam-e őt megfulladni és igyekezzem magam menteni? Ebben az esetben hogyan számolok el felőle? Mit mondok szüleinek, testvéreinek, barátainak, önmagának? És ők mit mondanak majd? Mit mondok Istennek, Ő mit mond nekem? – A másik lehetőség: „Mi lesz, ha mindketten vízbe fulladunk? Nem ezt kell-e inkább választanom, ha már nincs lehetőség mindkettőnk menekülésére?” Abban a pillanatban ez tűnt elfogadhatónak a lelkiismeret számára. De mégis: „Ez nem öngyilkosság-e?” Azután jött az életöszton: „Túl kell élni mindkettőnknek!” Sikeredt. Istennek tervei voltak velünk. A 10–15 másodperc alatt átélt történeti emlékek és a cselekvési lehetőségek kombinációjának leírása vasok kötetet tenne ki. De belső élményünkről egymásnak nem beszélhetünk. Hasonló drámai élményét mondta el nekem egy történelem és filozófia szakos tanár, amelyet istenélményével kötött össze. Középsiskolás volt D. városban. Több medencéből álló víztárolóban fürödtek társaival. A betonmedencéket kúrtók kötötték össze. Azzal szórakoztak, hogy fejest ugrottak az egyik medencébe és a kúrtón átúszva a másikban jöttek fel a víz színére. Ő meg akarta tréfálni társait. Kiszámította, hogy mennyit kell úsznia a víz alatt, hogy a harmadik medencében bukjon föl. Amikor úgy érezte, hogy a számítása szerinti távot megúsza, megkísérelte a fölemelkedést, de a betonfal erős ütését érezte a fején. Ami ezután következett, arról csak ennyit mondott: „Úgy hiszem, az ember életében ez az a pillanat, amikor találkozik Istenrel”. Elbeszélésében végig lehetett érezni a kettős élmény drámáját: a „megélt” halált és a halálküzöb „látomást”, amelyről valószínű, a Vigiliában is említett okok miatt nem beszélt részleteiben. A tudatos halálküzdelemben megélt tapasztalatokat – amelyekről a két elbeszélésben szó volt – a tudomány hipermnésia-nak nevezi. A hipermnésia az a jelenség, „amikor egy régi eseményt olyan részletességgel tud valaki elmondani, mintha éppen akkor élné át azt. Az emlékezetnek e hirtelen kifinomulása szokott előfordulni azokkal, akik halálra vannak ítélve. Olyan emberek, akik valamilyen módon megmenekültek a biztosnak hitt haláltól, beszámoltak róla, hogy teljes részletességgel elevenedtek föl életüknek eseményei. A hipermnésia azt mutatja: egyetlen benyomás sem múlik el nyomtalanul az emberi emlékezetből. Mintha volna egy nem tudatos emlékezet is, amely a világon mindent rögzít . . . ! Bizonyos agyi területek ingerlésekor régi emlékek idéződnek föl a betegekben. A kísérleti személyek elmondták, hogy mindent olyan elevenen láttak és hallottak, mintha egy plasztikus filmet néztek volna . . . Az ingerlés hatására felidézett emlékeképeik mindig olyasmik voltak, amelyeket tudatosan, szántszándékkal nem jegyzünk meg . . . az emlékezetünk sokkal több mindent megőriz, mint amennyit képesek vagyunk felidézni.” (Élet és Tudomány, 1979. I. 5. I. sz.)

Közel tíz évvel ezelőtt nagy szenzációt keltett G. R. Taylor Biológiai pokolgép című – a Medicina kiadásában magyarul is megjelent – könyve. Ebben a könyvben az író beszámol olyan kísérletekről, amelyeket 1963 óta végeztek amerikai orvosok állatokon. A kísérleti állatoknak levágták a fejét, és több mint tíz órán át életben tartották az agyat. A test többi részében már régen bekövetkezett a halál. A kísérletek során sikerült napokra meghosszabbítani az agy életét. A biológusoknak nemcsak azt sikerült bebizonyítani, hogy az agyon belül egyes sejtek élnek, hanem azt is, hogy az agy mint szerv, a test nélkül is képes működni. A fizikai fájdalom is bizonyítható volt, de azt is

feltételezték, hogy a testétől megfosztott agy nem csak fizikai fájdalmakat érezhet (!). Taylor felveti annak lehetőségét is, hogy eljön az idő, amikor egy halálos betegségben szenvedő tudós agyát átültetik egy fiatal, egészséges testbe, hogy így megmentsék az emberiség számára az addigi kutatások eredményeit, az agy szellemi kincseit.

Dr. Peter Stubbst idézi a New Scientistből G. R. Taylor: „A tudat mechanizmusa még alig ismert . . .” majd tovább, embereken végzendő esetleges kísérletekről ezt írja: „Milyen álmiai lehetnek a testétől megfosztott agynak? Vannak-e fájdalmai, amelyeket a néma szerv képtelen kifejezni? Az ilyen átalakulás után meddig marad meg a tudat és az egyéniség, és az agy mikor tekintendő tulajdonképpen halottnak?” (129. oldal)

De folytassuk tovább a kérdéseket: Vajon „látja-e”, érzi-e a testétől megfosztott agy saját vergődő, kimúló testét? Amikor a fejétől megfosztott testben már a biológiai halál is bekövetkezett, milyen állapotban van az agy? Halálküszöbön vagy a klinikai halál állapotában órákon, napokon keresztül? Mi a különbség a klinikai halállal „meghalt” sziv és a még élő agy kapcsolata, valamint a testétől megfosztott agynak saját – biológiai halállal már meghalt – testével fennálló „kapcsolata” között?

Vannak tehát a tudatnak olyan rétegei és az életnek olyan szakaszai, amelyeket a tudomány nem ismert vagy nem eléggé ismer. Lehet, hogy van olyan réteg, amelyet „belepett” az idő pora, a bűn salakja, de az Éden késő sugára és a Teremtő képmása mégis él benne, és a földitől való elszakadás pillanatában, a halál küszöbén vagy akkor, amikor a természetfölöttivel találkozik, azonnal felvillan benne ez a fény és ez az istenarc.

Arról van tehát szó, hogy dr. Moody vizsgálati személyei egytől egyig az élet kis szakaszáról, a klinikai halál „életéről” adtak szubjektív beszámolót. Hangsúlyoznunk kell, hogy nem a halottak „életéről”, hanem az élők haldoklásáról szóltak a beszámolók, mert a klinikai halál is még élet! Az élet végső szakasza, a küszöbön inneni lét utolsó vibrálása: de élet! A vizsgálatok nem a halált, hanem az életnek ezt a sajátos néhány percét világították meg, nem tudományosan, hanem szubjektíve.

A küszöbön túlról egyfelől azt mondja az Ószövetség bölcse: „Mert az élők tudják, hogy meghalnak, de a halottak semmit sem tudnak” (Préd 9:7). Ezért a tanács, hogy: „Tedd meg mindazt, ami a kezed ügyébe esik, és amihez erőd van, mert nem lesz cselekvés, gondolkozás, ismeret és bölcsesség a holtak hazájában, ahová menned kell” (Préd 9:10). Más helyen viszont az Ige az egész ember feltámadásáról beszél, amely Jézus második eljövetelekor valósul meg. Világos tanítást nyújt a Biblia az ítéletről, a számadásról és az örök életéről is.

Mindezek helyes látásához és földi életvitelünk alakításához nekünk is arra van szükségünk, amit az Isten embere kért az Úrtól: „Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk” (Zsolt 92:12).

Erdélyi László

Az európaiak istene hasonlít az amerikaiakéhoz: kicsiny, lapos és kerek. Rendesen fémből készült. Néha azonban más formája is van: négyzetes papírdarab, jelekkel és számokkal. Ezek a népek a maguk alkotta isteneiket részint pánccélszerényben, részint a bank vagy börze nevű templomban imádják.

Lin Yu–Tang kínai bölcs

NEM FONTOS AZT ANNYIRA TÚLZÁSBA VINNI!

Ezt szoktuk hallani azoktól az emberektől, akiknek aztán sokszor minden mindegy. Megtörténik kevés kivétellel, hogy némelyek csakugyan az élet sokszor felesleges történéseire mondják, hogy túlzás. De csak kevesen. A legtöbben csak a lélek dolgaira mondják: „túlzás”. Gyakran felháborodva, saját önzésüket álcázva ítélik túlzásnak mindazt, ami több, mint a szokványos kegyességi megnyilatkozás. Néhányat lássunk ezek közül!

Felesleges és időszerűtlen a túlzott becsületesség. Sokan elfelejtik ezt az igét: „Úgyelj a feddhetetlenre, nézd a becsületest!” (Zsolt 37:37) Azt mondogatják: Valamikor könnyebb volt becsületesnek lenni. Mi azonban egy roppant önző világban élünk... Hogyan is lehetne ma önzetlenül, becsületesen élni? Ma már csak a valamiért valamit elv érvényesülhet. Különböztetetlen az átlagigényekkel lépést tartani. Azzal az álbölcsességgel védik magukat: „Ne légy keserű, mert kiköpnek, nagyon édes se, mert elszopogatnak”. Mi válasszuk inkább azt, hogy használjanak ki, csak hogy szolgálhasunk.

Sokan túlzásnak tartják a rendszeres istentisztelet-látogatást. Ma teljes szabadságunk van arra, hogy ünneplőbe öltözve, lelki éhségtől és szomjúságtól epedve, a lehetőségek szerint az Úr házába siessünk. Semmiféle törvény vagy intézkedés nem akadályoz az Úr előtt való megjelenésben. Sokkal inkább a lelki hanyagság, az igaz értékek semmibevétele. A lelki lazítást sokan azzal mentegetik: „Szép, szép, ha valaki ráér, de én?” És folytatják az önigazolást egy rossz tréfával: „Nem kocsma a templom, hogy mindig odajárjunk”.

Túlzásnak tekintik sokan a rendszeres adakozást is. „Van az embernek éppen elég gondja, kiadása, baja. Olyan nehéz egyről kettőre jutnia az embernek, különösen annak, aki családot nevel” – szokták mondogatni a fősvények. Az ilyen, önmagukat megcsaló szerénykedők azonban akkor sem adakoznának, ha övük lenne a Dárius kincse. Ha mégis adnak valamit, csak azért teszik, hogy lássák őket és ne kelljen szégyenkezniük fősvénységük miatt. Alkalmi „adakozásuk” csupán álkegyes életük reklámfogása. Kedvetlenül adnak, nehéz szívvel. Elvették jutalmukat!

Akik a jó dolgokat túlzásnak ítélik, sok mindenben engednek a tényleges túlzásoknak az öltözködésben, a szórakozásban, a táplálkozásban, az úrhatnamságban. Sokszor bizonyul igaznak, hogy akik a lelki értékek terén nagyon szerénykedők, az anyagi, testi dolgokban nagyon is túlzók. Kitűzött céljaikat sok visszaélés, mások eltiprása, kihasználása, sőt önmaguk embertelen hajszolása árán akarják elérni. De mit használ mindez, még ha megnyerik is az egész világot, de elveszítik lelküket?!

Rácz István

„MÉRTÉKLETESEN . . . A JELENVALÓ VILÁGBAN”

Hazai és külföldi orvosi lapokat forgatva egyre több szó esik arról az alapvető igazságról, hogy az ember egészsége megőrzésének egyik legfontosabb eszköze a mértékletes életmód. *Démokritosz*, a jeles görög bölcselelő már 2500 esztendővel ezelőtt azt panaszolta, hogy „az emberek az istenekhez könyörögnek egészségükért, de azt, hogy ezért ők maguk is tehetnek valamit, nem tudják”. Különböző tudományos igényű klinikai vizsgálatok azt mutatják, hogy minden második beteg felelős valamilyen formában a betegségéért.

Dr. M. Schär, a zürichi egyetem tanszékvezető professzora a káros szokások közül főképpen a fokozódó dohányzást emeli ki, ami az idült hörghurut- és tüdőrák esetek

számát növeli. Megbízható becslések szerint Svájcban minden ötödik szívinfarktus irható a dohányzás számlájára. Az emelkedő alkoholfogyasztással párhuzamosan emelkedik a májzsugorodásban elhaltak száma. A belgyógyászati osztályokon fekvő férfi betegek 30–40 százaléka kóros szenvedélyek miatti szervkárosodás következtében szorul kórházi felvételre.

A túltáplálkozás következtében bekövetkezett haláleseteket megbízhatóan mérni nem lehet. De semmi kétség nem fér ahhoz, hogy a szívkoszorúér-megbetegedések, a szívinfarktus, a cukorbeteg és a májelzsírosodás gyakoriságáért jórészt ezek felelősek.

Feltétlenül indokolt tehát a jólét okozta megbetegedéseket megelőzni. Az ilyen irányú törekvések eddig vajmi kevés sikerrel jártak, mert értelmi érvekkel vagy éppenséggel a személyes szabadság korlátozásával nem sikerül az embereket káros szokásaiktól távol tartani. A jólét által kínált egészséges „élvezeti” cikkek pedig nincsenek.

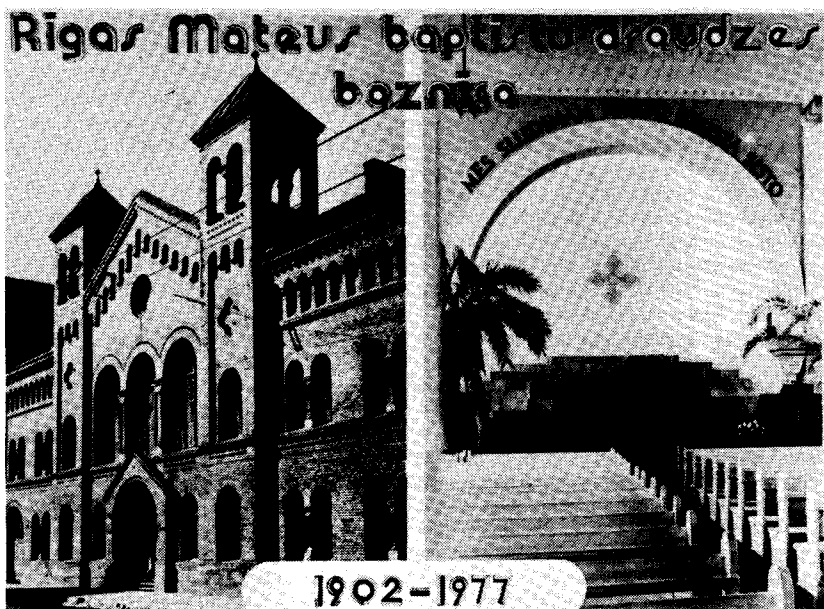
Dr. H. Thaler, a bécsi Wilhelminenspital professzora adatokkal is bizonyítja azt a tényt, hogy a jólét okozta táplálkozási szokások betegséget okoznak. A második világháború alatt, de különösen a háború után, amikor a Német Szövetségi Köztársaságban és Ausztriában a napi fogyasztás 1700 kalória volt, az egy főre eső évi tiszta alkoholfogyasztás pedig 3,27 liter, gyakorlatilag eltűnt a szívinfarktus, az agyvérzés, az epekö pedig ritkaság volt. 1958-ban, amikor az egy főre eső évi alkohol 6,95 literre, már minden második 40 év feletti felnőtt és minden negyedik iskolakezdő elhízott volt. Tíz év alatt pedig nulláról 200-ra emelkedett – százezer emberre számítva – a szívinfarktusos betegek száma. Az USA-ban – mivel nem volt koplalási periódus – már 800 volt ekkor ez a szám. Az NSZK-ban 1958-ban a cukorbeteg az összlakosok 6%-át tették ki, és ezeknek 80%-a volt elhízott öregkori cukorbeteg.

Ezek a tények önmagukért beszélnek. Figyelmünket arra irányítják, hogy többet foglalkozzunk a Biblia mértékletességre intő tanácsával. A mai embernek nem csodás gyógyulásokra, hanem mértékletes, bölcs, az Isten által teremtett természet törvényeivel összhangban levő életmódra van szüksége. A szabadegyházi gyülekezetek hívői hiszik azt az alapvető bibliai igazságot, hogy „testünk Isten temploma” (1Kor 6:19–20), vagyis testestül-lelkestül Isten teremtményei vagyunk. Felelősek vagyunk Isten előtt önmagunkért, testünk állapotáért is. Az egészség, az élet, Isten ajándéka. Ezt az ajándékot meg kell becsülnünk. Ezért kell az egészséges életmódra törekednünk. A szabadegyházi közösségekben régi hagyományai vannak az alkoholtól, a dohányzástól való tartózkodásnak. Atyáink bölcs önmérsékletét, hittel vállalt mértékletes életmódját a tudomány igazolta. Ezek a tudományos tények serkentsenek arra minket, hogy ezzel a kérdéssel többet foglalkozzunk az ige fényében is. Nem elég gyógyulásért imádkozni, de meg kell tenni mindazt, ami rajtunk áll. Gyülekezeteink egészséges életmódra való nevelése társadalmilag is hasznos, része szociális felelősségvállalásunknak.

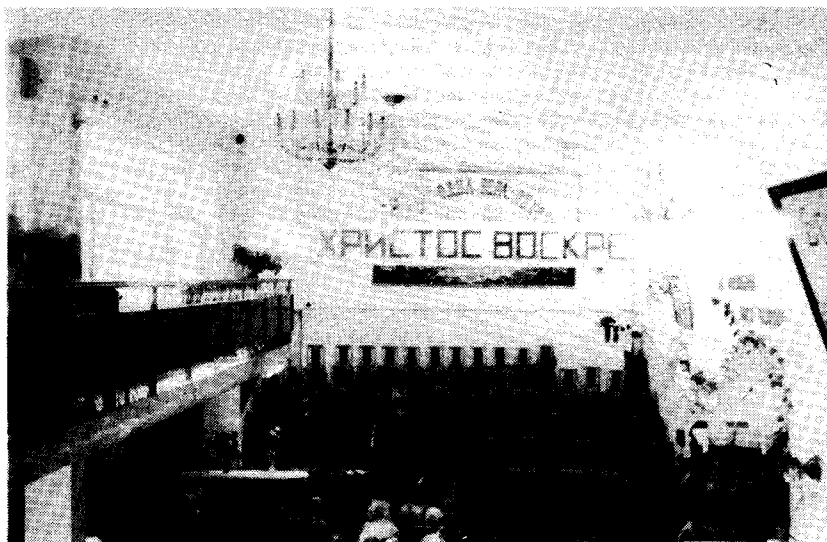
Ahhoz segít minket, hogy sóvá legyünk, világossággá a jelenvaló világban.

Dr. Szigeti Jenő

A rigai Máté-gyülekezet imaháza
Az odesszai baptista kápolna belseje

Sorompók között

Felnőtt fejjel, ha rádöbben az ember
s köszöni anyja figyelő szemét;
köszönöm én is áldó megadással,
Uram, intő szemed szelíd melegét.

Mint verem szájától elrántott gyermek,
dühöngtem néha sorompók előtt.
Később megtudtam: e sorompókon túl
hullahegyekkel terítve volt az út.

Mindegyik sorompó kegyelmi eszköz;
melyet Isten rak elénk az útra.
Csak rá kell bízni utaink az Úrra.

Mindegyik sorompó kegyelmi eszköz!
Jer sorompók közt s labirinton át,
köszönve ölelni át a Golgotát.

(1964)

Kovács Artúr

Várom, Uram!

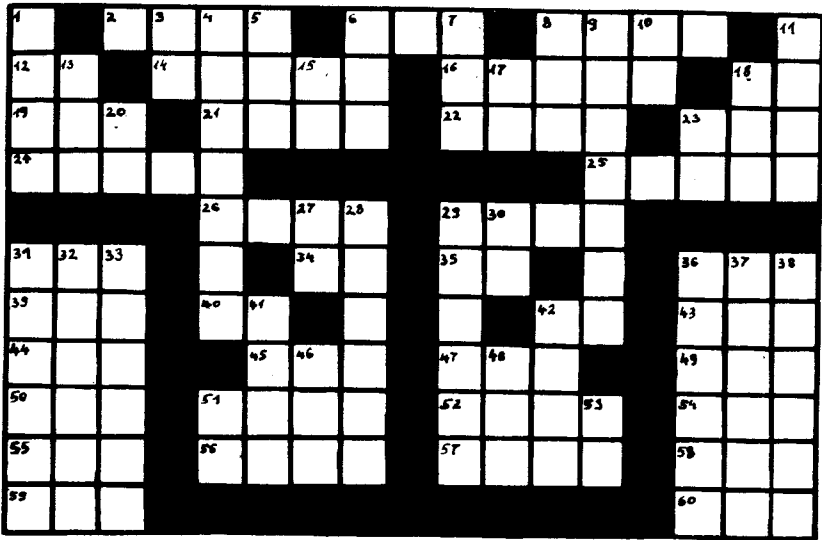
Várom Uram, várlak, hogy jössz
s kigyullad szívemben tüzed,
s kétségem sötét fellegét
úgy várom, hogy messze űzzed.

Várom Uram, várlak, hogy jössz,
Nélküled életem nincsen.
Éltető szavad: víz és kenyér,
örökké legdrágább kincsem.

Várom Uram, várlak, hogy jössz,
mint szép tavaszban a remény –
S ha betakar féltőn a kezéd,
sohasem huny ki szívemből a fény.

Venyercsán László

BIZONYSÁGTEVÉS

FÜGGŐLEGES:

1. Pásztorproféta.
3. A megfejtés 3. része.
4. A megfejtés 2. része.
5. Fállakat-fajta.
6. Ilyen galamb is van.
7. A megfejtés 6. része.
8. Sértetlen-é?
9. A megfejtés 5. része.
10. Író teszi.
11. János 19:19. latin rövidítése.
13. Közelre mutató kérdés – fordított szórenddel.
15. Folyadék.
17. „... van a munkanap”.
18. Halad.
20. Házállat – népiesen.
23. Kilométer.
27. Dorgál.
28. A háza is téгла – egynemű betűi.
29. Benjamin mellett kapott örökséget.

30. Ámon – ... – az egyiptomiak főistene.
31. Körülte jární.
32. A megfejtés 4. része.
33. Tisztelettel is lehet.
36. Lenne.
37. A megfejtés befejező része.
38. Bontóim.
41. Ennivaló.
42. Az első kert volt.
46. Ábrahám régi nevének része.
48. Ird fordítva.
51. Szolmizált hang.
53. Időhatározó.

VIZSZINTES:

2. Több szál egybekötve.
6. Ez lett Jerikó.
8. ... pálmái.
12. Hasznos rovar – torokhang nélkül.
14. Vízitündér.
16. Im – ferdén aláhúzva.

18. Péter apja nevének mássalhangzói.	40. Amputált kéz.
19. Próféta – kezdőbetű nélkül.	42. Feszítőeszköz.
21. „Mily . . . az ember, ki a bűnt egészen elveté.”	43. Tészta teszi.
22. Akkor mondjuk, ha jogtalanul vannak felelősségre.	44. ONÓ.
23. Madárhang.	45. Három – oroszul.
24. Lélegzés vagy ló – héberül.	47. „ . . . meg nekünk”.
25. Izráeli király volt.	49. És – angolul.
26. Mózes öt könyve.	50. Béthel régi neve.
29. A megfejtés 1. része.	51. Ki fia volt Ruben?
31. Baranya megyei község.	52. Vissza: bátran teszi.
34. Bébihang.	54. Kettő – görögül.
35. Bibliai női név fele.	55. Nincsen fele.
36. Kötelező hozzájárulás a közteherhez.	56. Jákóbnak volt a bétheli határban.
39. Az iskolában van.	57. A tálum hatvanad része.
	58. Keverve int.
	59. Fiúnév.
	60. . . . oszféra.

MEGFEJTENDŐ:

A vízszintes 29., függőleges 4., 3., 32., 9., 7., 37.-ben rejlik a megfejtés mondata. Ezzel együtt beküldendő még az a bibliavers, amelyről a megfejtésben szó van.

Beküldte: Révész Árpád

GONDOLATOK

1. Mikor éri utol magát az egyház ebben a világban? Rögtön, mihelyt Jézus nyomába lép.
2. Lelki életünk szemetét nem söpörhetjük imaszónyegeink alá: az „asztalra” kell tennünk, hogy utálattal töltsön el bennünket.
3. A belátás hiánya kilátástalanná teszi életünket.
4. Lehet, hogy kezünkben van az arany és esetleg mások élete is, de mi mindenestül Isten kezében vagyunk.
5. Ha hideg vasat ütünk, visszaüt, ha meleget, formálódik.
6. A szeretet: „jégcsapra” csók, fájó sebre balzsam.
7. A mi ráspolvos természetünk gyakran oka lehet annak, hogy mások borzolt idegekkel járnak.
8. Mindenkinek van baja, de mindenkivel van baj is.
9. Ami a csíra a magban, az a mi hitünk az igehirdetésben.
10. Isten az Ő igéjét arra szánta, hogy finom szálakkal beleszöjje életünkbe.
11. Egy feneketlen erkölcsi mocsárból is kijuthat az ember, ha utálni kezdi tetteit, de örökre benne marad, ha jól érzi magát.

Imre Albert

Hiszen közöttük élek

Bocsásd meg
ezt a napomat, Uram!
Fénytelen szemem,
rossz kedvem és türelmetlenségem,
fáradtságom,
s a sok határozatlanságot
bocsásd meg!

Ne büntess másokat tovább velem!
Emeld föl arcomat,
s újból megfényesítve szívem,
nézz rájuk általam
örömmel és szelíden!

Fordítsd javukra életem!

Herjeczki Géza

A valóság — Isten

Mint völgy ölén komor árnyék,
s lehullt avaron őszi fény;
a földön csak látszat minden,
egy a valóság: az Isten.

Ha fújnak is hús, lágy szelek,
és van nyár és van kikelet;
lepkelét csak, elszáll itt lenn;
egy a valóság: az Isten.

Szakadékos utak mentén
ha nem a keresztet vittem,
az is megcsal, amit hittem,
egy a valóság: az Isten.

Venyercsán László